

KÖZMŰVELŐDÉS

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS SZÉPIRODALMI KATHOLIKUS HETILAP.

Szerkesztőség és Kiadóhivatal:
GYULAFEHÉRVÁR (VÁR.)
Telefon szám 16.

Felelős szerkesztő: **SOÓTHY GYULA.**
LAPTULAJDONOS

AZ ERDÉLYI RÓM. KATH. IRODALMI TÁRSULAT

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre — — — — — 8 kor
Félévre — — — — — 4 „
Negyedévre — — — — — 2 „
MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Karácsonyi világ.

Irta: **Prohászka Ottokár**

Születésnapját üljük ma annak, kit évezredek vártak a proféták vágyával s kit, miután megjött az első Karácsonykor, ismét évezredek emlegetnek a hála és szeretet hódolatával. Hódolunk Neki mi is; hiszünk benne mint a világ világosságában s a sötétség eloszlatójában; hiszünk benne, mint az új idők megindítójában s a társadalmi béke s boldogság fejlesztőjében s ajkainkon felhangzik az ének: Dicsőség Istennek a magasságban s békeség embernek a világ nyomorúságában!

Cseppet sem kételkedem e hitben s ugyancsak örülök e dicsőítő himnusznak: de ha végignézek a világon, úgy látom, hogy a testvériség evangéliuma, mely a szívetek szentkarácsony napján ihleti, még nem vált valóra a földön. Egy napig van csak Karácsony s azon a napon melegebbek vagyunk s a szeretetnek áldozunk; de az évnek többi 364 napján pogány szürkeség s szívtelenség a hangulatunk; egy estén, szentkarácsony estéjén, beeresztjük Krisztust lakásainkba, legálabb karácsonyfaink környékére; de azontul nem visszük be elveit sem az államba, sem a társadalomba, sem a műhelyekbe, sem a gyárakba, sem a parlamentbe, sem az üzleti világba. Vagyis más szóval: az ünnep, a Karácsony szent ünnepe, az Krisztusé; de az élet az még nem az övé!

Már pedig Krisztus nem azért jött a világra, hogy az évnek egy napja legyen a békeség s testvériség ünnepe, hanem azért, hogy az egész év s az egész élet, a szürke s munkás esztendőnek valamenyi 364 napja ünnepnap legyen, nem a kérges kezek, hanem a lelkek ünnepe, hogy a világ az evangélium szerint berendezett életnek s a gyakorlati testvéri érzésnek folytonos Karácsony legyen. Krisztus az esztendőből 365 napot akar s nem egy napot, egész évet, egész életet követel a hivatkozott kíván, kik nem egy napon hisznek csak az igazságban s szeretetben, hanem akik az egész életet át hisznek is bennük, s küzdenek s dolgoznak a szeretet krisztusi inspirációi szerint.

Ettől ugyan még távol esünk; mert ha illünk is karácsonyt egy napig, az év többi 364 napján azután gőzerővel bálványozzuk a pénzt s megvetjük a szegénysé-

get, törünk egymás vagyonára s becsületére s árulóknak, gonoszoknak s hitványoknak nevezzük egymást. Karácsony napján meg-megolvad a szívünk s megbocsátani is tudunk, de másnap azután folytatjuk az ádáz testvérharcot s rációfolunk arra, hogy krisztusiak vagyis keresztények vagyunk.

Ugy állunk tehát, hogy a Megváltó megérkezett s van már Karácsony a világon, de még nincs karácsonyi világ, mert a Karácsonynak, a krisztusi igazságnak s szeretetnek még nincs az a folytatása, hogy igazság s békeség legyen tőle a világon.

Folytatást mondom s nem végleges állapotot; mert végleges állapotról a fejlődés világában szó nem lehet; de az igazság s szeretet folytatása annál jobban illik bele, sőt éppen az illik bele a fejlődő világba, — kell bele több igazság, több jólét, — ez feladat is, ezt megteremteni kötelesség is.

Tudom, hogy ez a több igazság s több jólét küzdelemmel s munkával jár; de ne járjon az gyűlölködéssel s gonossággal. Tudom, hogy a haladás s fejlődés sok erőfeszítést s áldozatot kíván s hogy a kultúra minden magasabb foka sok ember életébe kerül; de ne váljék az erők versenye marakodássá s a mérkőzés halálos harccá; ne csapjon fel a kultúra oltárain, hol a szeretet s a tiszta erkölcs lángjának kellene lobognia, magasra a gyűlölet tüze, mely embert ember ellen, osztályt osztály ellen, nemzetet nemzet ellen állít harcba; főleg pedig ne vesszen ki az emberiségből az együvértartozásnak érzete mely kiegyenlíthetné az ellentéteket s a több jogban s a több jóban való részesítés által lehozhatná a földre a krisztusi demokráciát.

Messze, messze járunk még ez idő szerint e felséges krisztusi világtól s nem csodálom, ha vannak, kik kétségbeesve mondogatják: nem, nem vagyunk mi megváltva!

Pedig meg vagyunk váltva; a karácsonyi jó hír biztosít róla; de hozzá kell tennem, hogy úgy vagyunk megváltva, ahogyan embert s emberiséget megváltani lehet. Krisztus Urunk nem azt a megváltást hozta, hogy bűn többé ne legyen s hogy az ész jöjjön le a földre; ez nem a keresztet viselő s hordozó Krisztusnak stílusa; hanem igen megváltott úgy, hogy bűneink bocsánatára az Isten kegyelmét,

őnmegszentelésünkre az Ő segítségét megnyerte s kiérdemelte s törekvéseink elé az élet összes vonatkozásaiban eszményeket tüzött s biztosított, hogy ezután ránk nézve boldogulás s dicsőség vár.

Mindezek után reánk vár a feladat a karácsonyi evangéliumot valóra váltani, a krisztusi tanoknak testet adni, az igazságot gyakorolni s mindentől óvakodni, ami hazugsággal, képmutatással, bünnel igazságtalansággal teszi tönkre a karácsonyi reményeket.

Krisztus Urunk nyomában jelenjenek meg a földön a krisztusi emberek, én is, te is, sokan s akkor nem várunk majd egy új Megváltót, hanem elvégezzük a mi dolgunkat, melyet az Ur ránk hagyott s amellyel megbizott.

Ő már megjött; Karácsonya már valóság; szülecsünk hát mi is ujjá s dolgozzunk; mindenki a maga körében azon, hogy Istennek dicsőség s embernek békeség legyen. Akkor átültetjük a Karácsonynak, annak az egy dicsőséges napnap érzéseit az év 364 napjába s karácsonyi évünk, karácsonyi életünk s karácsonyi világunk lesz a földön is.

A betlehemi jászol.

Irta: **Esztégár Gergely.**

Szent Karácsony! Mily epedő vággyal óhajtat téged az emberiség, remélve szebb napokat és jobb jövőt. Jöttödnek előre örövend a játszó kis gyerek ép úgy, mint a komoly gondolatokkal foglalkozó ember. Igen, mert a Karácsony kicsinynek és nagygnak, ifjunak és öregnek, szegénynek és gazdagnak egyformán a béke, a megnyugvás, a megelégedés, az öröm napja.

És a fénysugár, mely ilyenkor felmelegíti nemcsak a gazdagnak fényes palotáját, de a szegénynek rozoga kunyhóját is, a betlehemi jászolból árad ki messzire véghetetlen határokra, az egész világra.

A betlehemi jászol kis lakója: a világnak üdvözítő királya, ki melegséget, szeretetet áraszt a hideg istállóból. Melegséget, hogy felmelegítse az elhidegült szíveteket; szeretetet, hogy szeretetre gyullassza az önző lelkeket.

Mennyi poezis a betlehemi rongyos istálló szegényes jászolában!

Az az elavult deszkából összetakolt kis jászol egy óriási könyv, melynek minden sorából sokat tanulhat a nagy világ.

Oberbauer A. Utóda Budapest, IV. Váci-utca 41.
A legjobb hírnévnek örvendő és legrégebb egyházi szerek, ruhák, zászlók. stb. gyára. — Árjegyzék kívánatra ingyen és bérmentve.

Lapjain ott ragyog az alázatosság, a türelem, a megelegedés, a felsőbb akaratban való megrögzvén tudománya, melyeknek ha birtokába jut a küzdő lélek, megszerzi azt a mély bölcsességet, melynek vezetése mellett boldoggá teheti e siralom völgyben lefolytatandó életét.

Ha valamikor, úgy napjainkban, mikor ágyuk dőreje reszketteti meg a levegőt és iszonyatos félelemmel tölti el a lelkeket, hogy a béke dacára is kitorhethet egy óriási harc a népek között és egy világháború iszonyatos félelme tartja rémes izgalomban az egész emberiséget, nagyon is helyén valónak találjuk, hogy gondolatban oda záródunk a bethlehemi jászolhoz, hol a világra jött Békesség Királya oly esendben, oly nyugodtan alussza első édes álmát. A föld javaiért való könyörtelen harc ádáz és folytonos versenyében állapodunk meg egy pillanatra a rongyokba takart Király előtt, hogy ott a jászol mellett költözzék a mi szívünkbe is a megváltó szeretet békéje, hogy ott a jászol mellett tanuljuk meg levetkőzni a szívnek keménységét, ott a jászol mellett megértjük, hogy aki ott fekszik szegényesen, nem a harcnak, nem a gyűlöletnek, nem a békétlenségnek királya, hanem a békének, a jósnak, a szeretetnek megközelíthetetlenül legfényesebb alakja a világtörténelemben, aki már születésével megakartá mutatni, hogy a nyomor, a védés, az elhagyatottság, a szegénység része lehet még a királyoknak is.

Szent Karácsony! E két szóban mennyi szeretet!

E nagy napon tegyük tehát félre mindent, ami közénk és embertársaink közé talán hosszú éveken át válaszfalakat emelt, s jusson eszünkbe mindnyájunknak a szeretet szent joga és kötelessége.

Próbáljuk meg és ne törjünk gyűlölettel embertársaink boldogulására és ta-

lán sikerülni fog testvérünket ismerni fel embertársunkban, egyenlő jogu tagját annak a nagy emberi családnak, hol mindenki önfeléd boldogsággal engedelmeskedig ma a szeretet ösztönének.

Szent Ilona szüzetének híres foglya — mint mondják — egykor azzal töltötte idejét, hogy lelkében sorra felidézte ama nagy férfiakat, kik a világtörténelemben korszakot alkottak. S mihelyt a szegénység Királyát látta lelki szeméi előtt elvonulni, így kiáltott fel:

„Ime, ez az, ki az egész emberi nemet magához láncolta!” És ez a lánc, a szeretet lánc volt!

Ismertek és ismernek a pogányok is bizonyos szeretetet, de arról a szeretetről, mely a bethlehemi jászolból löveli lelkeket felmelegítő sugarát, arról fogalmuk sem volt. A bethlehemi jászol egy eddig ismeretlen fogalomnak volt megteremtője: az ellenség szeretetének. Mily óriási a különbség a bethlehemi jászol tanítása s a pogány bölcsek és császárok szeretet tana között.

A bethlehemi jászolból egy kised ajkairól hangzik el a parancs: Szeresd felebarátodat!

A pogányság jelszava pedig: gyűlöld embertársadat!

Igen, a nagy Cátó tanácsot ad, hogy az öreg rabszolgákat, mint régi teherhordó állatokat el kell adni; Márk Aurél megtiltja, hogy a szerencsétlenek iránt szánalmat tanúsítsanak; Seneca a könyörületességet gyöngeségnek nyilvánítja.

Avagy nem sülyesztett el egy római császár szegényekből és nyomorékokból álló egész hajórakományt a tengerbe? Nem tartották-e a vadállatokat a cirkuszban, s a ragadozó halakat a halastavakban emberhussal? Nem nyilvánította-e Neró azon kívánságát, vajha az egész emberi-

ségnek egy feje volna, hogy azt egy pallos-csapásra leüthetné?

S mindeme szörnyűségeknek a bethlehemi jászol vetet véget, az az elhagyatott bölcs-trón, honnan az igazi felebaráti szeretet, a jótékonyág, a könyörület, az emberi egyenjogúság hirdettetett.

A bethlehemi jászolban vert erős gyökeret és sarjadosott ki a kereszténység azon szelleme, mely önfeláldozó hősek, isteni és emberi szeretettől áthatott lelkeket, akaratéerős hitvallókat s szenvedni tudó vértanúkat nevelt. Ám sajnos, hogy a XX. század modern embere nem a bethlehemi jászolhoz tér vissza, de a pogányélet felfogáshoz, mely veszedelmesnek tartja a részvét könnyét és nevétséges gyöngeségnek az érzékenyedet. Tekintsünk csak vissza a nem is oly régen lefolyt véres háborúra! Ezren és ezren hullottak el a harc mezéjén, hol nem ismertek embert, kit szeretni tartozunk, csak ellenséget, kiknek élete csak arra való, hogy egy ágyugolyó kioltsa azt.

Az anyagi nagyság felé való szédületes roham közben kipusztul a szívből a szeretet virága s helyébe nő a gyűlölet bogácsa. És ez a szuró tövis megsebez egy egész emberiséget, mely érzékeny fájdalomában keresve-keresi az eszközöket és módokat, hogy a boldogsághoz való jogát mindenáron érvényesíthesse.

Szomorú jelenségek ezek és aggodalommal töltik el a gondolkodó lelkeket, kik látva-látják a társadalmi rend felbomlását, a szívek ürességét és elégedetlenségét.

Még van egy mód a mentségre: visszavezetni a társadalmat a bethlehemi jászolhoz, hol megtanuljon szeretni, megtanulja becsülni embertársában is azt a lelszennvedés, az elhagyatottság, a szegénység része lehet még a királyoknak is.

Képek.

Sugárzó képek, kis szobám falán!

Velem ma együtt ünnepeltek?

Valami titkos, boldog fényben égtek. . .

. . . Ilyen ma bennem is, ilyen a lélek. . .

— — — — —

Aranyos, selymes, drága könyveim!

Szívembe nevettek — és szívemből

Édes kacagással visszacseng e rim. . .

— — — — —

Ablakomban nyíló szép virágok

A szívem, a lelkem szent mosolyát

Ki az utcár sugározzátok.

— — — — —

Hogyha valaki busan, szomorun

A zajos világból erre jár,

Érezze meg szívem melegét

Lendüljön szívébe egy örömsugár.

Chrysantheme.

Utezai jelenetek Londonban.

Irta: Ádám Éva.

Elegáns, fess hölgy-söfför röpit végig London utcáim. Ilyen órában legkellemesebb a Hyde parkba menni. Az Unter den Linde méltóságos fasorai, a Bois de Bologne kacér sétányai után kíváncsi az ember a Hyde parkra. Inkább méltóságos és nyugalmasan egyszerű ez az óriási terület, semmi raffinéria a természet rovására. Mintha ide a világ fővárosába kiszakítottak volna egy darab falut a maga egészséges naivitásával.

A Hyde park 600 hold terjedelmű. Ezzel meg is van magyarázva minden. A műkertészet gyönyörű részletei után erdők következnek; sűrű erdők, akárcsak itthon a székely havasok alján. Aztán napsütötte mezők, kaszálók, ahol egy-egy magánosan álló terebélyes fa ad árnyékot a sétálóknak. Amott — Uram Isten, jól látnak-e szemeim?! — nagy birkanyájak legelnek, azután tehének. London kellős közepén, pár lépéssnyire a királyi palotától!

A világváros félelmesen nyomasztó tömörségét végtelenül kellemesen török meg ezek a legelésző állatok és idillikus parkok, milyen több is van Londonban. Természetesen legnagyobb a Hyde park. Minden valamire való régi novellában szerepe van a Hyde parknak. Nem is hiába! Micsoda élet van ott! Én a lovagló utak mentén szerettem áldogálni. Több kilométer hosszú ut ez, ahol százával ügetnek el mellettünk a remek paripák. Igazán szemképráztató látványosság. Micsoda toillettek! Öregek, ifjak, nők és egészen apró gyermekek villogóan derűs arccal vágatnak a finoman öntözött, harmatos, üde utakon; vagy méltóságos lassúsággal, dőlceg büszkeséggel léptetnek tovább. Nemes tartású szép hölgyek, mint a mult időknek királynői, úgy ülnek a lovon s hosszú lovagló kontósúik finoman hull alá. Amott a mai kor modern asszonya: kényelmes hosszuszárú csizmában, nadrágban, kabátban teljesen férfias viseletben és férfi nyeregben, férifimódon ül a lovon, csak egy-egy szőke vagy barna,

DR. DARAMUS KORNÉL

RENDEL: DÉLUTÁN 2—5-IG.

FOGÁSZATI MŰTERME

GIZELLA-UDVAR, I. EMELET.

GYULAFEHÉRVÁR.

Mese a karácsonyfa mellől. . .

Nem hiába tartja ég felé oly büszkén karcsu derekát a fenyő, hiszen neki jutott az a kiváltságos szerep, hogy karácsonyestén reá épüljön ennek az estnek csodás világa áldásból, szívből, szeretetből. A könnyű, ingó ágak, melyekkel ott kinn pajkos játékok üzött a szellő, csak most veszik észre, hogy im az erdő mélyéből belokkerültek a poézis kellős közepébe. A költészet melege, s csupa derűs poézis veszi körül őket, de ők is hoztak magukkal valamit: jó sokat az erdő tiszta levegőjéből, üdéségéből, illatából. Így egyesül a karácsonyán az erdő frissessége a szívek melegével, melynek szimbóluma az a sok égő gyertya, míg ott ringatóznak az ingó-bingó ágakon. . .

A karácsonyfa bűvös fényénél az örökkévaló szépségek egész gazdag világa tárul fel a kitágult lélek előtt s úgy érzi, hogy ezen az estén a vén föld szívében ifjú áramok rezdülnek át, a fagyos emberi keblek is felengednek s még a Dickens zsigori Scrooge Ebedmélekjei is emberszerető szívek lesznek.

A karácsonyfa aranyos derűjében megnyílik a lélek szeme s a szeretet főnagya innépén látja a szeretet csodás műveit, lát glóriában, nem földi szépségben egy gyermekarcot, gyermekszemeket, melyekből végtelen jószág és szeretet s a szeretet és jószág végtelensége ragyog elő.

Ez az este különösen a gyermekszívek ünnepe. Csoda-e, ha kis Jézus épen ezen az estén rájuk pazarolja szeretetének minden gazdagságát, rájuk, kiknek naiv szívében, tágra nyílt szemében legtöbb ragyog a kék égbolt derűjéből, tisztaságából, szépségéből?

A bethlehemi Kised szeretete szötte e mesét is; e mesét, mely nem is mese,

hanem — valóság. Annyira valóság, hogy még ma is élnek — és éljenek is még sokáig — azok, akikről szól, az, aki valóságát teremtette e mesét, aki elbeszélte nekem s az is él — amit nyájas olvasóm láthatja — aki leírja. Miért neveztem hát mesének? Hogy ne kételkedjenek a valóságában.

A Notre-Dame apácák K-i iskolájának árvalánykái nagy örömben vannak. Épen az imént volt bent náluk az ő jószágos szívű igazgatójuk, aki kihirdette nekik, hogy írják a legy levélben ő nagy kövér betűkkel, mit kívánnak ajándékolni a kis Jézustól. A leveleket címezzék a kis Jézusnak, ő majd összeszedi azokat és kézbesíteni fogja. Hogy kigyult az öröm a kis árvák arcán, hogy repestet a szívük, ragyogott a szemük! S minő zsbongás, versengés támadt kicsi szíveikben, szívük vágyaiban! Mi legyen az az egy ezer vágyuk közül, amit beszorítanak a kövér betűkbe, hogy teljesítse azt a kis Jézus, mert egészen bizonyos, hogy teljesíteni fogja.

Az örömtől reszkető kezecskék lázas izgalommal irták a rendkívüli jelentős episztolákat.

Biró Piroska egy imakönyvet kért, melynek elején ott legyen a kis Jézus képe, benne pedig legyen egy nagyon, nagyon szép ima az elhalt szülőkhöz, mert ő a jó Isten közvetítésével sokat, nagyon sokat szeretne beszélni a mamával meg apuskával. . .

Nagy Lidi egy rózsafüzért kért — gyöngyházból, mert ő ezen szépen meg fogja kérni a kis Jézus anyját, Máriát, hogy az ő édes mamájával főtt az égben jól vigyázzanak a kis hűgára, Mariskára; nehogy kiengedjék nagy hidegben játszani, mert egy évvel ezelőtt épen ezért kellett neki a mamához mennie.

Rozgonyi Ágnes szöske fejében már

földi vágyak villantak meg: egy kis babát kívánt — barna hajjal, lila csokorral a hajában és kikötötte, hogy a mellénykéje okvetlenül piros selyemből legyen.

A kis Andor Elzsu borzas fejecskeje okosan egyesítette a hasznát a kellemessel: az volt a kívánsága, hogy küldjön neki a kis Jézus egy pár jó meleg egész cipőt; ő ugyan nagyon szereti a félcipőt is, de úgy hallotta öregebbektől, hogy ebben könnyen meghülhet az ember. Feltette hát a kicsi lábait. A levél végére nagy szerényen odajegyezte, hogy Mikulás napján szokás a cipőkbe csokoládét, szőlőt is tenni. Ő tudja jól, hogy a kis Jézuskának még jobb szíve van, mint az öreg Mikulás bácsinak. Különben is Rozgonyi Ágnesnek megígérte, hogy fog neki majd valami nagyon jót adni, amiért oly sokszor segítette a rajzait megcsinálni.

És még mennyi vágy, mennyi kívánság szállt a levelekben a kis Jézushoz. Akad bőven tennivalója, csak tudja teljesíteni valamennyit. De bizonyosan legtöbb gondot fog neki okozni a Böngér Ilus kívánsága. Annak a finoman ivelt halvány arcnak, annak a két nagy szemnek kicsi tulajdonosa képzeletében messzi-messzi tájon járt. Nem is messzi tájon, hanem egy kis házon, nem is a kis házon, hanem e házban típegő kicsi hűgán. Ő bizony beleírta nagy merészen a levelébe, hogy a szép karácsonyestén szeretné látni hűgocskáját. Őt Sáríkat, hozza el hát ajándékolni neki a kis Jézus.

. . . Tündéri fény, karácsonyfa fénye ragyogta be az iskola nagytermét. Már nálánál ragyogóbb csak az a sok gyermeki szem lehetett, amelyekből, mindahányból ezer öröm, vagy kíváncsiság, boldogság nevetett vidáman, tisztán, gyermekiesen a karácsonyfa felé.

Amint elnémult a karácsonyi ének szépen csengő dallama, az igazgató ur ne-

ide-oda lengő hajfűrt árulja el a nőt, no meg az alak teltsége, mely lóháton még feltünőbb.

A kocsizók, gyalogosok, pihenők százezre tarkázza a Hyde parkot, mely a reggeli órákban a legelőkelőbb. Említésre érdemes az előkelő angol fiugyermek ruházkodása, amint magas cilinderrel keztyüvel, rövid írakkyszerű ruhában, kimondhatlan komolysággal sétál nevelője vagy inasa kíséretében. Az este a népé. A hivatalnokok, a gyáros, a munkás, a varrónányka, itt adnak találkózót s a szerelmi idilleknek oly magas fokait látja a sétáló, hogy szeretne rendőrért kiálltani. Csakhamar észreveszi az ember, hogy van ott rendőr elég, de egyáltalában nem zavarja a szerelmi vásárt, sőt minden azt a hatást teszi, mintha a szabad szerelem hive lenne mindenki. Az esti órák fényes példákkal igazolják s minket idegeneket nagyon meglepett ez. Hasonló képet csak Párisban és Hamburgban láttam.

A szerelmi jeleneteken kívül néhány más érdekes esti képet nyújt a Hyde park.

Mindenfelé munkáscsoportok, vallásfelekezetek, politikai társaságok, suffragettek, szociálisták stb. gyűlésznek a nagyobb tereken. A szónokok alig pár lépésnyire állanak egymástól. Egyik fülünkkel ide, másikkal oda figyelünk. Minden szónok zavartalanul mondja a magáét!

Politikáról, művészetéről egy-egy új eszméről, amiről éppen tetszik. Beszélni mindenkinek joga van. Harsogó tetszés, gunyos megjegyzés repül olykor a szónokok felé, máskülönbén senkise zavarja őket. Annyira nem, hogy egy utcai szónok beszédében ezt mondta valamire: az angol király bolond! Senkinek se jutott eszébe ezen fennakadni; nyugodtan hallgatta a rendőr is.

A Cytiben, jó magyarán mondva a belvárosban, félelmesen nagy tömeg közeledik felénk. Hozzávetőleg se tudom számokban kifejezni, de ilyen irtózatossámbertömeget életemben nem láttam; valósággal nyugtalan lesz tőle a néző s önkénytelenül arra gondol: mi lenne, ha ez a tömeg követelősen lépne föl itt az utcán? — ha jogokért kiálltana.

A szociális menet négyes sorokban végérhetlenül belepi az utcákat. Zászlókat visznek elől és énekük zajától borzongás szalad át rajtuk. Nem tudom miért lelkesülnek, de ragyok az arcuk s kezüket örömmel nyújtják autókban felénk, amint ott veszteglünk a nép áradatban. Egyik felém nyújtott kezét én is megfogom. Egy becsületes munkás kéz volt-e, vagy egy elvakult forradalmáré-e: nem tudom. A négyes sorok oldalán párhuzamosan szálva mennek a rendőrök, pusztá kézzel, de az angol rendőrnek kijáró végtelen tekintéllyel.

Ma jó napunk van. Nyílegyenes vonalban 10 kmtr. hosszú a gyönyörű Oxford street. Ott ismét egy csodás menet halad, milyent ritkán lát a magyarnak kis arányokhoz szokott szeme.

Az irországi katolikusok jöttek le Londonba, valami egyházi parádéra. Szünetel az utca teljes forgalma s autók és fogatok ezrei állanak az utcák torkolatánál. Hálaistennek autók az utca elején van, ahol éppen akkor zárták le a közlekedést s mint egy kényelmes páholyból, úgy nézzük végig az elképzelhetlenül csodaszép felvonulást.

Szemem és eszem nem győz figyelni, jegyezni. A menet külső képe bájos és fényes. Irország a vértanuk ünnepére jött át Angliába.

Egy emeletes ház magassága, zöld bársonnyal bevont kocsi halad, melynek kerekéi is alig látszanak. Elöl-hátul, jobbról-balról és tetején bársonnyal bevont deszkalapok fűdik. Olyan forma az egész, mint egy óriási talapzat fenn a magasban, melynek közepén egy örökközddel befot magas, négyesögű, karcsu oszlop nyúlik fel, melyen egy hóhéhr hatalmas, fehér feszület világít át a zöld háttérben, előtte pedig egy pici kis apró, fehér ruhás, élő lányka imádkozik s az egészet viszik ott. fenn a magasban az emberek fölött.

mes alakja tűnt fel a karácsonya mellett, hogy mint a kis Jézus követe, teljesítse megbízását. Körülötte heverték az égből küldött ajándékok. Ott volt a Biró Piroska imakönyve, benne a kívánt szép imával; ott a Nagy Lidi rózsafüzére — gyöngyházból, ott a Rozsgonyi Ágnes kis babája; szinte kacérkodni látszott abban a piros mellénykében, valóságos selyemből, s hogy illette fejecskéjét lila csokorral a barna hajában. Andor Elzus fűrge szeme már régen felfedezte a feléje kacsintgató szöveget s a csokoládé ezüst papírját; sokat nem láthatott belőlük, mert épen csak a hegyűk látszott ki a pompás cipellőkől, melyeknek hivatása lesz azokat a gyorsan mozgó lábakat megvédeni az időjárás viszontagságai ellen.

Az igazgató alig győzte kiosztani az apró szívek megannyi megvalósult vágyát, a sok ajándékot. Mindenféle öröm, boldogság ragyogott az arcon. Csak a kis Böngér Ilus ült ott nagy szomoruan, mert érezte, hogy ő már olyant kívánt a kis Jézustól, amit teljesíteni nem lehet. Szemei megteltek könnyel, s már nem sok kellett, hogy hangos zokogásra fakadjon.

Ekkor szétvált a karácsonya mögé ügyesen elrejtett függöny s im egyszerre egy pöttön kis leány piros-pozsgás arca mosolygott a meglepődött árvaleánykák felé. Hirtelen örömsikoltás törte meg a meglepetés csendjét s a következő pillanatban Böngér Ilus kicsi szívének egész nagy szeretetével szoríthatta kebléhez hugocskáját, Sárkát.

Örömkönnök ragyogtak a jelenlevők szemében s az igazgatónak a kis gyermekek iránti nagy szeretetétől sugallt szép gondolata, hogy idehozassa falujából a kicsi Sárít — gazdagon meg volt jutalmazva.

a. v.

Oly hatásos e kép, milyent még nem láttam. Utána több száz Mária-lány hófehérben, fátyoldiszniban, mintha egy zsongó angyal sereg vándoratra kelt volna, kék zászlókkal.

Azután egészen apró pici lánykák sok-sok százan, zöld virágfüzérés zászlókkal, mintha vinnék a reménységet a jövődöntő az emberek felé. Majd több száz tagból álló gyermekzenekar. Rendkívül bájos jelenet, melyet fenséges, komoly méltósággal követ a papi menet be sem látható hosszú sorban, amint apró minisztráns gyermekek serege kiséri őket. Utánuk százezernyi nép mind zászlókkal, dalokkal, mintha annak a 8—10 milliónyi londoni lakosnak e pillanatban mind itt dohogna a szíve, olyan nagyszerű az utca képe. Mintha nem egy világáros bűnös utja volna, hanem egy távoli világ szent hangulata. Százezer ember éneke száll; ködös Írország népe ünnepelni jött Londonba s a Feszület előtt utat nyit a nép és a következő pillanatban újra összecsap az áradat, ismét összekavarodik a bűn az erénnyel, a Hyde parkban talán hangosabb a szerelmi vészár és a fess, elegáns hölgy-soñör tovább száguld velünk az Oxford Streten.

A marosvásárhelyiek között.

Mint marosvásárhelyi ember, sokszor eltűnődtem, elsomorkodtam, hogy Marosvásárhely mennyire természetlen talaja a keresztény társadalmi mozgalmaknak, különösen, a szérvezkedésnek. Ki is mondtam ugyszólván az ítéletet, hogy Marosvásárhely soha sem lehet a mi erősségünk, büszke, dacos, megdönthetetlen várunk. Meg kell vallanom — s ezt igazán nagy örömmel teszem — hogy az ítéletem nemesak szigorú, de talán korai volt. Okt. 19-én odahaza voltam Marosvásárhelyt. A lapokból olvastam, hogy a keresztény-szociálisták szüreti mulatságot rendeznek. Kötelességemnek tartottam oda elmenni. Nem bántam meg. Sőt örvendtem, hogy lelkem sugallatának engedtem s fölkerestem lelki rokonaim, elvarátaim. Amit ott láttam ítéletem megmódosítására, vagy legalább felfüggesztésére kényszerített.

Nehogy azt higlye valaki azonban, hogy én egy sikerült szüreti mulatságból — ahová bizony rostázatlanul eljárógnak a nem elvarátók, a közömbösök úgy, mint a magukat kimondottan ellenségünknek vallók is — vonom le azon következtetésemet, hogy Marosvásárhelyt diadalmasan fog még lobogni a mi szeplőtelen zászlónk. A külsőség engem sohasem ragad el, annál kevésbé szédít el. Én mindenben a tartalmat a lényegét kutatom fel és aszerint ítélek, mondok véleményyt. A marosvásárhelyi keresztény szociálisták 19-iki szüreti mulatságából én ennek dacára merem állítani, hogy felfedeztem ezen ultramodern város életében azt a szívet, azt az oázist, amelyet bizton a magunkénak vallhatunk. Felfedeztem azt az archimedesi pontot, amelyre támaszkodva — tudatosan, tervszerűleg — a keresztény világnézetet nemesak szóhoz juttatni remélhetjük, de érvényesíteni tudjuk.

Be kell ugyanis ismernünk, — amit számos jelenségből s körülményből lehet megállapítani — hogy Marosvásárhely a maga szép fejlődésének sötét árnyékaként, indokolatlan és szinte érthetetlen gyorsasággal indult lesiklani arról az alapról, amelyet mi keresztény világnézetnek nevezünk. A szabadkőműves szellem tág téren érezteti praepotens hatalmát. A szociáldemokrácia pedig annyira elhatalmasodott, hogy Marosvásárhely azon városok, vagy választókerületek közé tartozik, amelyet mielőbb bevehetni hisznek és remélnek a szociáldemokraták. A liberálisok, szabadkőművesek és a szociáldemokraták egymással kezert fogva, bizony hamar és könnyen betudják venni Vásárhelyt, mint politikai tényezőt is. — Hiába! A közjogi alapok maholnap megszűnnek a pártok összehozói és elválasz-

tói lenni. Közéledik az idő, amikor más zászlókat bontanak ki egyes táborok s más jelszavak alatt indulnak hacba az emberek. Feltartóztatlan tendencia mutatja, hogy nem messze vagyunk attól az időponttól, amelytől kezdve két hatalmas tábor fog egymással szemben állani egyik: a keresztény világnézet valláserege; a másik: sok irányzatú frakciótól erősített és támogatott szociáldemokrácia. Ha ez így van, így lehet, akkor ugye szükséges, hogy Marosvásárhelyt is legyen egy olyan egyesület, amelynek zászlója köré oda csoportosuljanak a harca készek, a hitevallók, a meggyőződéses keresztény emberek.

Én ezt az egyesületet a marosvásárhelyi keresztény szociálisták egyesületében látom. Ha ez az egyesület is kénytelen volna valaha becsukni ajtait, begöngyölni zászlóját, akkor Marosvásárhely reánk nézve örökre elveszett. A keresztény világnézetnek érvényesülést engedni soha sem fog.

Marosvásárhelyen — mint általában az egész országban — a szociáldemokráciának s minden más keresztényellenes irányzatnak egyetlen méltó ellenfele a keresztény szocializmus lehet. Egy jól szervezett keresztény szocialista tábor mindenkor nemesak sakkban tarthatja az ellenségeinket, de azok felett győzedelmeskedhetik is. Más alapot érvényesülésünk nem ismerek és elképzelni sem tudok. És ezt jó lesz mielőbb nemesak belátnia minden illetékes személynek, ugyanint intézménynek és szereplőnek, ha nem — kimondom egyenesen — kihasználni is, addig, amíg nem késő, addig, amíg minden ki nem csuszik a lábunk alól. Most, amikor nem késő, amíg egész rétegek vannak, amelyet a szociáldemokráciának nem sikerült még megfertőzni. Azután jajgatni, siránkozni későn ontott könnyek lesznek Jeruzsálem romjai felett.

Fényes reményekre érdemes egyesületnek tartom én azért a marosvásárhelyi keresztény szociális egyesületet, amelyet úgy tudom rokonszenven fogadott minden odaváló jó gondolkodású ember. A 19-iki szüreti mulatságon láttam, hogy a keresztény szociálisták szép jelvényét — jog, igazság, szeretet — már egy egész gárda viseli. Büszkén, nyíltan, öntudatos színvallásukként. Pedig még csak a kezdet kezdetén vannak. Hiszen még egészen fiatal az egyesület. Még csak most van a kezdet kezdetén. Hátha még megindul a munka: a tanítás, felvilágosítás nagy reformálómunkája?

Leikes vezetőkégy nyujt garanciát arra, hogy kevés idő alatt a marosvásárhelyi keresztény szociális egyesület tekintély lesz a kulturvárosban. Szabó György elnök, és Ujlaky főtítkári igaz odaadással s nagy megértéssel és tudással vezetik az egyesületet. Mögöttük pedig úgy láttam, lelkes munkatársak buzgolkodnak. Bocsássanak meg nekem ezek a hőlelkű férfiak, hogy neveiket nem tudom ideiktatni. Bevallom, nem tudom a neveiket, de láttam akkor este, hogy sokan vannak már ebben a fiatal egyesületben, akiket öntudatos, lelkes vezetőknek elismerhetünk, akki mindenben az elnökség kezére dolgoznak.

Egyetértéssel, együttértéssel csak tarsanak ki mindvégig az elnökség mel-

Réz és vasbutorok, háló, ebédlő, kórházi és kerti berendezések, sodrony-ágybetétek, kocsiülések, löször és afrik madracok, divánok, rézkarnisok, ablak-róletták, redőnyök, mosdóasztal és mosdó-készletek, szoba kiset, fa-és széntartók, kályhaellenzők, tüzelő-készletek, ruha-fogasok, patkány és egérfogókat legújtanóssabban szállít:

GARAI KÁROLY
RÉZ- ÉS VASBUTOR KÉSZÍTŐ
ARAD
JÓZSEF-FÖHERCEG-U. 11.

lett ezek a lelkes férfiak, mert akkor élni fog, virágozni fog és diadalmaskodni fog a marosvásárhelyi keresztény szociális egyesület.

E néhány sor — még csak ennyit akarok megírni és elmondani — nem egyanyagilag és erkölcsileg igazán jól sikerült mulatságról való beszámoló akart lenni, hanem azt akarja szolgáltni, hogy ebben a fiatal egyesületben ismerjük fel azt a nagy kincset, azt a nagy értéket s erőt, amelyet születése percétől magában hordoz. Ismerjük be, hogy ezen egyesület drága és szükséges nekünk s ennek megfelelőleg támogassuk is.

Szentmiklósi.

Mi ragyog elő most a gyermekszemekből.

Olyan kérdés ez ugy-e kedves olvasó, melyre rögtön nem felelünk, nem felelhetünk, mert eszünkbe jut az az idő, mikor mi is gyermekszemekkel s repeső szívvel hallgattuk a csilingelő kis harangot, az angyal szavát, mikor nyílt az ajtó, ott állt előttünk Jézuska tündéri fája és mi boldog kacagással szaladtunk a fához: fényes volt a fa, de fényesebb a szemünk mosolygó boldogsága.

E gyermekszemek ragyogásáért küzd fárad édesanya édesapa, ezért van jóelőre már a készülődés, titkolózás, a jövőendő meglepetések előlegezett öröme. És mikor itt van a Karácsony este, mikor már kétszen áll a gyertyafényes karácsonyfa, kinyílik az ajtó, — ugy-e figyeltem már kedves olvasó, hogy az édesanya arca, szeme nem a fa fényességét nézi, s nem a fényő ragyogásáért oly boldog s a könnyezésig meghatott, hanem az anyai tekintet azt a boldogságot nézi, ami kiragogy a gyermekszemekből; mert ő ott nemcsak nevetést, vidámságot s megelégedést lát, nemcsak a szemek ragyogását, hanem a kicsiny szívnek nagy boldogságát.

Ez a boldogság — oh, mennyi is fér el egy kicsiny kis szívben — nem jött magától. A kis emberke csemeték kis szive bizony üres volt, azt be kellett tölteni, be kellett népesíteni. Ki népesítse be, mivel? Hát kinek volt hatalmában az a kis szív leginkább? Annak aki legelőször értette meg a gyermek gyűgységét, akinek vonásai leghamarabb lerajzolódtak a gyermeki lélek finom, puha peremén: az édesanyának. Bizony ő szötte-fonta, építette gyengéd kezével a fiatal lélekben azt a tündérvárt a jó Istenről, Jézuskáról, a karácsonyfáról s bevonta azt a szeretet melegségével, a gyermeki emlékek zománcával. És ha Karácsony estén minden fénynél jobban ragyognak gyermeke szemei, ha e nagyra nyílt lélek-ablakok örömről beszélnek, akkor ő az édesanya tudja, hogy e ragyogó szemek a fényt, a ragyogást onnan belülről kapják, fényben uszít e lélekben az anyai kezek által épített tündérvár: ez ragyog elő a szemből, ez teszi fényessé az arcot.

Akit ér egy sugara ennek az örömek, megijödjék. Van ebben valami nem földi, mintha az égből hozták volna: azért a nagy boldogság, mert mikor az édesanya azt a sok benyomást a karácsonyi örömről beoltotta, először felvitte az égből, s onnan hozta le megtisztulva, megsze-

pülve, s mikor a friss, puha lélek talajba beültette azokat, olyan mélyre bocsájtotta gyökereiket, hogy mikor már fejünk felett megtette utjának nagyobb felét az élet — még akkor is jól esik ezeknél az emlékeknel fölmelegedni, keressük azt a fényt, s ragyogást az unokák, fiaink, testvérkéink szemében, ami régen a mieinket is beragyogta.

Kis Jézuska, Jézuskának édesanyja, csilingelő angyal, ők e kis szivek lakói ma este. Oh, hagyjátok meg e kedves patinát a gyermek karácsonyi öröme, hagyjátok, hogy érezze ezeknek is szárnysuhogását a karácsonyfa ágai között. Mikor építitek gyermeketek lelkének eszmevilágát, el tudtok-e képzelni karácsonyi örvendezést Jézuska nélkül. Szőjétek be a kis Jézus képét s akkor még fényesebb lesz a szív, a lélek, a szem, akkor az a ragyogó tekintet messzibb néz ezen az estén a karácsonyfán, mert a zöld fa, a kigyult gyertyák, a bábuk, a játékok mellett megérzi, megsejti a kis Jézus kezét: és ez a tudat a legszegényebb karácsonyfát, a még oly egyszerű ajándéktárgyat is bearanyozza, kedvessé teszi.

És ettől ragyog ugy a gyermek szeme, s ezért ül ki az arca a boldogság.

De még más is előragyog a gyermekszemekből.

Gondolkodtatok e róla, hogy miért nem szomorkodik a gyermek az angyal eltűnése miatt? Ugy-e azért, mert ha el is ment, itt hagyta a karácsonyfát és a karácsonyfa mellett ott látja édes anyját. Az angyal nincs ott, örömeivel odafordul tehát, aki neki mindene, aki ott áll Jézuska és angyal helyett, akinek jóságához hasonlít minden más jót és szépet — édesanyjához. Az ilyen kicsiny szív nagyon tud szeretni, meg kell éreznie tehát, meg is érzi, hogy a Jézuska jósága, karácsonyfája s e ragyogó fényesség édesanyja jóságán keresztül ért el az ő kis szívéhez. A kis gyermek hálás szeme anyját keresi, s ami onnan előragyog, az az édesanyja legnagyobb karácsonyi öröme, a kis Jézus karácsonyi békéje a gyermeki szemeken keresztül.

Gyopár.

H I R E K.

Boldog Karácsonyi ünnepeket kívánunk olvasóinknak és lelkes munkatársainknak.

Személyi hír. Püspök urunk Szélyes Dénes brassói főgömn. tanárt, ugy a tanítás, mint a kath. társadalmi mozgalmakban való önzetlen tevékenysége elismerésül a püspöki szentszék tanácsosává nevezte ki.

Papszentelés. Főpásztorunk e hó 20-21-, 22-én szentelte pappá Fábian János végzett hittanahallgatót a püspöki kápolnában.

Főpásztori körlevél. Püspök urunk most megjelent XVII. számú főpásztori körlevelé két római rendeletet közöl. Az egyik különféle kiváltságokat engedélyez azoknak a papoknak, akik a missiók céljaira gyűjtenek, a másik pedig a breviarium újabb reformjának rendelkezéseiről szól.

Egyházmegyei hír. Dr. Flosnik György ujmisés Ditróba küldetett káplánul Antal János helyébe, aki saját kérésére Kézdi-Szt. Keresztre helyeztetett át.

Adám Éva munkatársunkat gyász érte, amennyiben édesanyját az Ur Isten kiszította övéi szerető köréből, kiknek egész életét szentelte.

Pénteken Szent István vértanu napján az ünnepre való tekintetből főpásztorunk a bőjt alól felmentést adott.

Előadás Lourdesről. Weinmann Sándor budapesti főgömn. tanár karácsony napján délután 5 órakor a főgimnázium tornacsarnokában vetített képekkel kísért előadást fog tartani Lourdesről, ahol személyesen járt. Belépti díj nincs.

Apponyi és a katolikus nagygyűlés. A XII. országos katolikus nagygyűlés 2. nyilvános ülésén Apponyi Albert gróf „katolikus világnézet és értelmiség” címen beszédet mondott. A hatalmas tudónoki erővel előadott és meggyőző számányos érvekkel felépített beszéd olyan hatással volt a sok ezernyi hallgatóságra, hogy méltán mondható nemcsak a most lefolyt, hanem az eddig megdezt nagygyűlések egyik legkimagaslóbb eseményének. A beszéd elhangzása után Zichy Ráfael gróf fölvetette az eszmét, hogy az ne csak a nagygyűlés évkönyvében jelenjék meg, hanem sok ezer példányban terjesztessék; a következő nyilvános ülés elején Zichy János gróf az indítványt előterjesztette, aminek alapján egyhangu lelkesedéssel kimondták a széles körben való terjesztést. E határozat végrehajtásaként az Országos Katolikus Szövetség a beszédet több százezer példányban kinyomatta és most küldi szét az ország minden vidékére, tiszteletpéldányként való szétosztás végett.

A gyulafehérvári róm. kath. elemi iskola növénykei tanítóik rendezése mellett kedves karácsonyi pásztorjátékokat adtak elő december hó 21-én az elemi iskola nagyobb termében, melyet zsufozásig töltött meg a közönség, nagyobbbrész az érdeklődő szülők, kik mindnyájan kedves élvezettel hallgatták a gyermekek bátor, szabatos előadását. A pásztorok szerepében kitünően alakított Riszner Ödön és Tihanyi Józsika; finom érzékel játszóttak: Nemes Béla és Kellner Pista; ugyesen állottak meg helyüket Schusztner Albert, Mihelcán Misi és Gregovics József. Bájos látványt nyújtott az angyalok csoportja: Reithoffer Ferike, Petrilla Emil és Sabin, Korodi Imre és Mischinger Duczi.

Nagy hatással mondott záróbeszédet: Szinyi Lajos. Hálás elismerésre méltó buzgósággal segítettek a rendezésben és a terem díszítésében: Petrilláné, Barts Mártonné és Kézdy Jánosné urnok. A szükséges világlátást Tihanyi Antal urnak köszönjük. A szegény gyermekek karácsonyfájára és fölruházására 74 kor. 34 fillér gyűlt össze, mely összeghez még Kegyelmes Főpásztorunk 10, Petrilla Sabiné szintén 10 koronával kegyeskedtek hozzájárulni s így a végösszeg 94 kor. 34 fillért tesz ki.

Rampolla bitoros. †. Megrendítő hirt kapunk Rómából Rampolla haláláról. Egy pillanat véget vetett e kiváló főpap tetteiben gazdag életének e hónap 16. és 17. közötti éjjelen. Az elmúlt nyáron töltötte be életének 70. évét teljes erőben és egész-

ségben, ekkor a legmagasabb helyekről is számos jókívánsággal és kitüntetéssel halmozták el őt.

Rampolla Marius 1843. augusztus 17-én született Szicília Polizzi nevű városában északarmázása révén a szicíliai nemességhez, a Marchesi del Tindaro családkhoz tartozott. Tudományos kiképzést Rómában, S. Pietro kollegiumban, Capranica-ban, azután pedig a Dei Nobili akadémiában nyerte. A kiváló képzettségű fiatal pap már 1875-ben Vaitor lett a madridi nunciaturán, 1877-ben a Propaganda titkára 1882-től 1887-ig nagyon eredményesen működött, mint madridi nuncius. Ezen időből ismeretes a Karolin-kérdés megoldása érdekében kifejtett működése, melyben XIII. Leo pápa, mint békebíró Spanyol és Németország között megszüntette a viszályt.

1887-ben Rómába ment, bíboros államtitkár lett, mely állásában XIII. Leo haláláig, tehát 16 évig megmaradt.

Rampolla jelentőségét néhány szóval elmondani nem lehet. Mint államtitkár, azután pedig mint házi kardinális csodálatos tevékenységet fejtett ki minden téren ez a zseniális ember államférfiúi éleslátásával, munkaképességével és hihetetlen akaraterével, nem kevésbé megingathatatlan egyházas érzésével. Emellett Rampolla bíboros valódi papi jellem volt, gyermekiesen jámbor és mélyen vallásos. A liberális sajtó mindig szívesen helyezte őt a „vallásos” X. Pius ellenébe, mint a „pápaság „politikai” várományosát. Kiváló jellembeli tulajdonsága miatt erre a méltóság alkalmasnak vélték. A bíboros a kollegiumban, amelynek Oreglia halála óta legőregebb tagja és egyuttal dísz volt, állandóan nagy tekintélynek örvendett. A legutolsó konklávé óta Rampolla kongregációknak szentelte minden munkásságát és ha egy kis szabad ideje volt, tudományokkal foglalkozott. Sz. Melania c. kiváló könyve, melynek megírására Eskorjol-ban talált bizonyíték már madridi tartózkodása alatt ösztönözte, 1905-ben jelent meg. — Erre nézve római levelezőnk még a következőket írja:

Rampolla meghalt! A halál ugyancsak rácafojt a római szóírársra, hogy évenként csak 3 kardinális halhat meg, ime itt az ötödik. Csak alig pár napja, hogy Oreglia bíborost, s vele IX. Pius korára vonatkozó utolsó élő hagyományt örök nyugalomra helyezték s ime most egész váratlanul egy újabb nagy bíboros dőlt ki: Rampolla Marianus, XIII. Leo pápa volt államtitkárja, korának legnagyobb diplomátája, s vele XIII. Leo életének legautentikusabb tanuja szállott oszba. Egész Róma megdöbbszent, mikor szerdán, december 16-án reggel végigszállott a hír: Rampolla meghalt! Igazán, mint a napfényes égből a villám! Kedden délelőtt még kikocsizott a Porta Pia elé, délután azonban már rosszul érezte magát s ágyba feküdt. Házi orvosa azonban semmi aggasztót nem talált, jelentéktelen hülésnek látszott az egész gyengélkedés. Szolgálattevő öreg inasa 11 óráig a kardinális ágyánál ült, amikor aludni küldte. A hű szolga azonban nyugtalanodott s nemsokára visszatért. Megdöbbszent tapasztalta, hogy az agg egyházfejedelem vonaglig. Fellár-

mázta az egész házat, de az elősiető orvos csak a beállott halált konstataálta már. A bíborost régi asztmája ölte meg.

A pápa és a magyar katolikusok. A XII. Országos Katolikus Nagygyűlés a szokásos táviraton kívül feliratban fejezte ki hódolatát X. Pius pápának. Erre a feliratra a táviraton kívül Zichy János gróf elnökhöz a következő válasz érkezett:

Kegyelmes Uram!

A Te leveled különösen a mai mostoha időkben igen kellemes vigasztalásul szolgált a Szentséges Atyának. Mert a magyar katolikusoknak az a bánkódása, amelyről leveled tanuskodik, hogy a Szentszék nehéz körülmények között van és apostoli működésének a vallási és világi ügyekre nézve egyaránt áldást hozó ereje megkevesbedett, — az egyház közös atyja iránt való kegyeletnek világos biznysága és annak az erős óhajtsának, hogy az Anyaszentegyház szomorú lelkét fiaii szeretetének bősége vigasztalja. Fogadjátok tehát mindnyájan, ahányan vagytok, ahányan jelen voltatok a Te elnöklelted alatt a napokban megtartott kongresszuson, az Egyház főpásztorának atyai szeretetét, fogadjátok terveitek szerencsés megvalósításához jó kívánatait és mindezt tetézze az apostoli áldás, amelyet ugyancsak Ő legszeretőbb jóindulatának és az égi kegyelmeknek zálogaképpen küld Neked és mindnyájatoknak.

Vatican, 1913. november 28.

R. Card. Merry del Val.

Zsupán bácsi rögtönzése. Egy vidéki városban a Cigánybáró operettet játszották. A „zsufoft ház” nagyon élvezte a sikerült előadást és különösen a sertéskereskedő Zsupán szerepében jeleskedő kómi-kus ért el nagy hatást minden „zaftos” mondásával. A derűtlenséget egy váratlan incidens még inkább fokozta. Zsupán bácsi épen a híres kuplét énekelte, hogy aszondja:

Az ideálom te maradsz;

Szalonna és kövér malac. . .

Amikor a földszinten felhangzik egy uriember elkésereedett közbeszólása:

— Az ám! Ha tudnának még nálunk ropogós malacpecsenyét sütni!

Nagy nevetés követte ezt a felszólalást. A zelodás megakadt. De csak egy pillanatra, mert Zsupán csakhamar felalálta magát és e rögtönzéssel felelt:

— Tessék a „Háztartás”-ra előfizetni. Ebből mindenki megtanulhatja a malacsütést, a sonkapácolást és még sok-sok egyebet is! Mutatványszámot ingyen kaphat a Háztartás kiadóhivatalában, Budapest, II., Margit-körút 5b.

A jelenlevő nők zajos tapssal fejezték ki helyeslésüket.

Hogyan fokozzuk a tavaszi kalászosok termését? A tavaszi kalászosok valószínűleg mostoha gyermekei a gazdának. Soha se vet a gazda olyan földre zabot, árpát vagy tavaszi búzát, amely istálló trágyát kapott. Pedig ezek a növények is

nagyon hálásak a jó trágyás föld iránt. A frissen trágyázott földben az árpa meg a zab is igen nagy termést ad és sokszorosan fizeti vissza a trágya árát. Csakhogy persze nincs a gazdának annyi trágyája, hogy a kapás növények alá is, meg a tavaszi növények alá is istálló trágyát adhasson. De nem is szükséges feltétlenül istálló trágyát adni, mert a helyesen alkalmazott műtrágyákkal akár a tavaszi buza, akár az árpa, akár a zab termését 2—3 métermázsával, sőt többel is lehet fokozni. A zászványi trágyák kiszórásának azonban már most a tél folyamán van ideje, mert minnél korábban szórjuk ki vetés előtt, annál nagyobb lesz terméscokozó hatásuk. Agyagos, vályogos, kötött talajra k. holdanként 150 kg. szuperfoszfátot kell kiszórni január-februárban hőmentes időben és befogasolni. Homok talajokra 200 kg. káliszuperfoszfátot kell ugyancsak ilyenkor kiszórni és befogasolni. Amennyiben az illető talaj már 6—8 év óta nem kapott istálló trágyát, egyszemélyben a szuperfoszfáttal nem érünk el elegendő nagy terméscokozó hatást, mert a talajból egy fontos növényi tápláló anyag, a nitrogén is hiányzik. Ennek a pótlásáról is kell tehát gondoskodni olyan módon, hogy márciusban a már éppen kikelt vetésre rászórnunk 30—40 kg. chilisalétromot kat. holdanként, mindig csak a déli, vagy a délutáni órákban, amikor a növényzet sem esőtől, sem harmattól nem nedves. Hogy e csekély mennyiségű chilisalétrom trágyát egyenletesen tudjuk elszórni, keverni kell azt ugyanolyan súlyú száraz homokkal. A szuperfoszfát, illetőleg káliszuperfoszfát és chilisalétrommal mind azt a növényi tápláló anyagot megadtuk a talajnak, amelyre a növényzetnek gyorsabb fejlődése céljából szüksége van és így egész biztosan számíthatunk arra, hogy a terméscokozó nemcsak a műtrágya árát téríti meg, de jelentékeny hasznunk is lesz belőle.

Tanítói állás megbecsülése. A nép bizalmának majdnem páratlan megnyilvánulása érte Sándor Imre róm. kath. tanítót, kit a szentemeteri egyházközség 1913. év december 18-án tartott közgyűlésen 15 évi szeretetteljes, buzgó, egyház- és iskoláért áldozatkész munkálkodásának elismerésül egyhamgu lelkesedéssel számológondnoknak (megyebíró) választott. Gratulálunk.

Iskolalátogatás. A csikszeredai r. k. főgimn. tanulmányi és anyagi állapotának megvizsgálását a tanker. kir. főigazgató helyett a miniszterium megbízásából Ratkovszki Pál a szatmárnémeti rk. főgimn. igazgatója, t. kanonok, c. főigazgató f. hó 12—16. napjain végezte. Tapasztalatairól a f. hó 16-án tartott értekezleten számolt be s megelégedését fejezte ki a tapasztalaton.

A Zoltán-féle csukamájolaj minőség, hatás és iz tekintetében felülmulhatatlan. Nem tartalmaz se gummit se lycerint, mint az emulsiók és ezért ezekkel ne tévesztjük össze. Ha tejszerűt kínálnak ne fogadjuk el, mert a Zoltán-féle csukamájolaj aranyárga. Kapható Zoltán B. gyógyszer-tárában Bpest, Szabadság-tér.

Ismeretterjesztő előadások. A csik-szeredai ismeretterjesztő előadásokat rendező bizottság f. hó 14-én a r. kath. főgimn. tornacsarnokában rendezte a második ismeretterjesztő délutánt. Dr. Imcse János ügyvéd a nők jogi helyzetét ismertette a legrégebb kortól napjainkig, Buszek Gyula tanár pedig a Balatont és vidékét mutatta be vetített képek kíséretében. Mindkét előadást a nagyszámu közönség tetszéssel hallgatta végig.

A karácsonyfa legendája. Ama szent éjjelen, melyen az Údvözítő született, nem pusztán a pásztorok örültek, hanem a liget fái és virágai is résztvettek örömiükben. A közelálló fák kíváncsi pillantást vetettek a szegényes istállóra, jászolra és az ott született isteni kisedre és koronákon át suttogás hallatszott, mely az emberek imájához hasonlóan örömet fejezett ki az égi csodás jelenség fölött. Legjobban sikerült a bepillantás három fának, melyek közel állottak a szent helyhez és a szunyadozó Jézuskát jól láhták. Ezen fák voltak: egy természetes pálma, egy olajos olajfa és egy egyszerű fenyő. Ágaiknak és leveleinek suttogása egyre erősebb lett. „Jöszte!” — így szólt a pálma az olajfához — „mi is hadd imádjuk a kis Jézust és nyujtsuk neki adományainkat”. — „Vigyetek el engemet is” — szólt hozzá: „Minek? Mit is nyujtanál te az isteni gyermeknek? Hisz nincs egyebed szürös tüdőnél!” A fenyő megszegyenülve visszvonult és alig mert többé a szép Kisedre tekinteni, akit dicsőség fénye ragyogott körül.

Azonban a Jézuskánál őrt álló angyalok egyike meghallotta a fák beszédjét és részvéttel viselkedett a szegény fenyő iránt. Eltökélte, hogy segíteni fog rajta. A pálma most leszedte koronájának leggyönyörűbb levelét és a jászol elé rakta. „Legyen ez a te legyeződ, aranyos Kised, mely a nap hevében hüvösséget nyujt.” Az olajfa pedig jóillatú olajat bocsátott ki galyacskaiból, mely az egész jászolt betöltötte. A szegény fenyő szomoruan nézte ezt, de irigység nélkül. Ekkor hozzá közeledett az angyal s így szólította meg: „Sajnálalak téged és mivel szerénységben önmagadat aláztad meg, föl foglak emelni és szebben feldiszitlek növéreidnél.” Az angyal föltekintett a ragyogó égre, melyen számos csillag fénylett; egyet intett és ime egyik csillag a másik után hullott le és mindannyi a fenyőnek zöld ágaira szállott, mely most oly külsőt nyert, mintha számtalan élő gyertyácskával lett volna földszitve. A kised Jézuska erre fölbredt. Nem gondolt a lábainál heverő legyezőre, nem vette figyelembe a jászolt betöltő jó illatot, hanem tekintete a gyönyörűséges fenyőn csüngött, mosolygott és kinyujtotta atána mindkét kezét. A jólelkű fenyő na-

gyon boldognak érezte magát, az angyal pedig szeliden így szólt hozzá: „Ezentul te fogod Urunk Jézus Krisztusnak ünne- pét dicsőíteni örökzöld ruházattal és a fénylő gyertyákkal, melyeket az emberek e szent éjjel emlékére az egész nagyvilágon évről-évre megfognak gyujtani. A kicsikék hadd örvendezzenek látásodnak és a nagyok is ujtsák föl gyermekeségök boldog napjainak emlékét. Ez legyen ezentul a te feladatod és jutalmad, te pompás, szép — karácsonyfa. K. J.

Lapunk zártakor

vettük az örömhírt, hogy Szentséges Atyánk, püspök urunk ajánlatára és kérésére

Tamási Áron

nagyrépostot protonotárius apostolicussá (apostoli főjegyzővé);

Zomora Dániel

vicarius-kanonokot, pápai praelatússá nevezte ki.

E hír bizonyára egész egyházmegyénkben örömet fog kelteni.

IRODALOM

Jósa János legujabb könyve: „Adalékok a székelyek régi történetéhez”. Megjelent Szamosujvárt 1913. dec. hóban. Ára 1.60 K. Megrendelhető a szerzőnél. Ide s tova éppen husz éve lesz, hogy dr. Szádeczky L. (1894-ben) „a székelyek érzékenységét bántó módon s a csiki székely krónik egész tartalmát nevetségessé téve nyilatkozott”. Akkor nemes székely véreink közül a legjobbki fölszisszentek, de hangjuk végleg elült. Mindkét részen csendben fortak az eszmék. Tiz év múltán Szádeczky urnál százszor nagyobb történelmi kapacitás olvasott fel az Akadémián erről a kérdéscről. Különösen a székelyek jogi intézményeiről szolt a fölolvás. Hanem annyira rosszul sikerült ez a felolvás, hogy éppen a „punctum saliens”-nél hamis volt. Ez indította arra a különben szürke kis embernek látszó vidéki professzort, hogy a nagy hírnévnek orvendő s nagy címeikkel ékeskedő

professzor, illetőleg történet-tudós urakkal felvegye a harcot. S bár sokan ellene voltak, de ő bizott, mert az ő vértje a leg-erősebb volt — az igazság. Több füzetet is irt egy pár év alatt erről az ügyről, s örömmel írhatom már, hogy tudós egyetemi professzorok is úgy nyilatkoztak, hogy eddigi nézetük a székely történelemről már megváltoztak. A jelen füzet is rra törekszik, hogy hiteles adatok alapján bebizonyítja — és ez kitünően sikerült — hogy sem Szádeczky, sem az 1904. évben székfoglalót tartó akadémiai tag ur nem irtak mindenben helyesen, sőt itt-ott egyenesen tévesen és felületesen. A székely papságnak és minden igaz székely véremnek örömmel ajánlom a fent jelzett füzeteket. A székelységnek tesz szolgálatoakat az, ki ezt a kis füzetet áttanulmányozza. Botár Gáspár tanár.

Magános uri emberhez, paphoz házvezetőnek ajánlkozik a házi teendőkhöz teljesen jártas 50 éves asszony. Ajánlatok teljesen megbízható jellegre a kldóhivatalba kéretnek. 87*1-3

NYILTÉR.

E rovatban közlöttekért a Szerkesztőség felelőséget nem vállal.

KÖSZÖNET.

Az újév alkalmából kedves kötelességemnek teszek eleget midőn hálás köszönetet mondok és boldog újévet kívánok a főtisztelendő lelkészkező papságnak, valamint minden kegyes pártfogómnak, kik üzletemet a lefolyt évben támogatásban részesítették s kérem a nagybecsű bizalmat a jövő évben is részemre fenntartani. Részemről főtörekvésem leend ezután is a már 50 éve fennálló elismert jó hírnevét megővni s a nagybecsű megrendeléseknek pontosan megfelelni.

Hódolatteljes tisztelettel

Oberbauer A. utóda

Kronberg József

a Ferencz József-rend lovagja,

Főmagasságu és főtiszt. Vaszary Kolos bibernok-érsek Ó Eminentiajának a Klotild herceg asszony ó cs. és kir. fensége udvri és a budapesti nyitrai, pécsi, váci, székesfehérvári, gyulafehérvári, győri oltár-egylet szálitója.

Elismert megbízhatóság pontos kiszolgálás.

Ne sajnálja

pénzét a reklámra, mert a reklám pénz, Önnek azonban 5 százalék kamatot jelent ez, ha a

Közművelődés

hasábjain hirdet, mely Erdély legelterjedtebb katolikus hetilapja.

1015—1913. végr. sz.

Árverési hirdetés.

Alulírott bírósági végrehajtó az 1881. évi LX. t.-c. 102. §. értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a megyesi kir. járás-bíróságnak 1912. évi Sp. III. 524—2. számú végzése következtében dr. Balthariu János helyi ügyvéd által képviselt Káspári Frigyes megyesi cég javára s. t. demeterpataki lakosok ellen 250 K s jár. erejéig 1913. évi május hó 9-én foganatosított kielgítési végrehajtás utján le- és felülfo-glalt és 2200 K. becsült értékű ingóságok, u. m. 1 cséplőgép, 1 motor, ezek dr. Springer Aladár 230 K, Rác testvérek 168 K 50 fill. s. i. kielgítésére is nyilvános árverésen eladtnak.

Mely árverés a gyulafehérvári kir. járásbíróság 1913-ik évi V. 403—2. számú végzése folytán 250 K tőkekövetelés, ennek 1913. évi április hó 12-ik napjától járó 5 százalékos kamatai, egy nyolcad százalékos váltódíj és eddig összesen 77 K 66 fillérben bíróilag már megállapított költségek erejéig adósoknak Demeterpatakon 59. sz. lakásán leendő megtartására 1914. január 5. napjának d. e. 10 óraja határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók oly mezejegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok az 1881. évi LX. t.-c. 107. és 108. §-ai értelmében készpénzfizetés mellett a legtöbbet ígérőnek, szükség esetén becsárton lal is el fognak adatni.

Anennyiben az elővvezendő ingóságokat mások is le- és felülfoglaltatták és azokra kielégítési jogot nyertek volna, ezen árverés az 1881. évi LV. t.-c. 120. §. értelmében ezek javára is elrendeltetik.

Gyulafehérvár, 1913. dec. 17.

Szentmiklósy András.
kir. bir. végrehajtó.

Fleischer János

(Keresztény katolikus cég.)

egyházi ruha és reverenda szabó
PÉCS, Ferenciek-u. 9.

Évek hosszú gyakorlata képesít a legjobb szabású, minőségű és finoman kidolgozott reverendák és címádák, papi civil öltönyök előállítására. Üzletemet első sorban

Egyháziruhák

készítésére rendeztembe. Mindennemű egyháziruhák: casulák, pluvialék velumok, baldachinok, minisztráns ruhák zászlok, lobogók, karingek, álbák, kehelyruhák stb. készíttetnek.

Nem kell sem Budapestre sem Bécsbe menni. Üzletem versenyképes minden pesti vagy bécsi céggel úgy szabászat, mint ár és minőség tekintetében. Tessék meggyőződni róla.

Egyházi ruhák javítása olcsón és jól eszközöltetnek. 11—33—52

Költségvetés és árjegyzék ingyen!
Személyesen is megjelenek!

özv. Lakner Antalné utóda (Labud József)

Naponta
2-szeri
kenyérsütés.

Naponta
friss
élesztő!

66 5-7

Karácsony alkalmával
elsőrendű kalácsliszt

nálam kapható. • Kalácssütést elvállalok.

Ajánlom elsőrendű friss süteményeim, u. m. tejes és vajás kiflit, sós kiflit, sós fonotat, kalácsot, továbbá fehér, barna és félbarna kenyereimet. Dusan felszerelt lisztraktaómban házi kenyérnek való legjobb minőségű lisztjeimet, melyek kizárólag csakis a hírneves Neumann Testvérek cég aradi gőzmalma örleményei.

Kiváló tisztelettel

özv. Lakner Antalné utóda (Labud József).

Püspöki Lyceumi Könyvnyomda

Könyv- és papirosnagyrúház,
könyvkötészet, tömönítőde
GYULAFEHÉRVAR.

Mindennemű nyomtatványok a modern igényeknek megfelelően. Minden — bárhol és bárki által hirdett könyv, zenemű vagy folyóirat általunk eredeti áron beszerezhető. Árjegyzék és költségvetés ingyen! A ftd. papság részére 10% árkedvezmény.

Teljes irodaberendezések modern amerikai rendszerben.

Ajánlja dusan felszerelt raktárát mindennemű irodai cikkeken, iró- és fogalmazvány-papírosokban, stb.

Egyházi nyomtatványok: mindig raktáron vannak és azonnal szállíthatók. Katolikus imkönyvek, rózsafüzérek, szentképek és mindennemű devocionális cikkek. Készít mű- és ujságyomást különös versenyképes áron.

Krisztián József és Fia

méhviasszgyertyagyár méz, fáklya és viasz raktára

A pécsi 1907. évi forsz. kiállításán az Orsz. Ipar-egyesület által nagy ezüst éremmel kitüntetve

Számos évek óta a pécsi székességi ház és más plebaniai templomi viaszgyertya, örökmeccs, olaj szállítója.

Alapított 1829-ben.

Ajánljuk a főtisztelendő plebános urak becses figyelmébe kitűnő minőségű és az egyház rendeletének megfelelő valódi méhviasszából készített templomi és egyéb viaszgyertyáinkat bármily nagyságban és az összes templomi kellékeket. — Kívánatra árjegyzékünket bérmentve küldjük.

Telefon száma: 424.
26-16-121

PÉCSETT. Főüzlet: Szigeti országút 3. sz.
Fiókuzet: Jókai-tér 9. szám.

Figyelem!

80.000 pár cipő!
4 pár cipő csak 9 korona.

Több nagyobb gyár fizetési zavara folytán megbízást nyertem egy nagyobb mennyiségű cipőt mélyen az előállításáron alul ajánlani. Eladok ennél fogva 2 pár férfi- és 2 pár női fűzőcipőt galosirozva erős szegzett talppal, fekete vagy barna bőrből, legelegánsabb és legújabb alak, nagyság, szám és centiméter szerint. Mind a négy pár 9 koronába kerül!

Szállítás utánvétel ellenében.
S. A. Leser, Krakau (Galicia)
József-utca 10. L. 7203.
Becsérelés megengedve — esetleg a pénzt visszaadom. 74* 3-10

NÉVJEGYEK

modern, elegáns és izléses
kivitelben kaphatók

Schäser Ferencz
könyv- és papirkereskedésében.

A KÖZMŰVELŐDÉS karácsonyi melléklete.

Apponyi Albert gróf

v. b. t. t., ny. v. és k. miniszter beszéde a Marianum Konstantin-ünnepélyel egybekötött Kongregáció tagavatásán 1913. évi december hó 8-án, Boldogasszony Szepölöten Fogantatása ünnepén.

Mélyen Tisztelt Ünneplő közönség!

Nem minden megilletődés nélkül állok itt e Közönség előtt, mely többnyire hölgyekből és fiatal lányokból áll, s kérdezem magamtól, hogy milyen jogcímen szólalok én föl eme társaság előtt? Minő jogcímen szölok ehhez a hallgatóságához, amelyhez szólni hivatva talán csak azok volnának, akik erre Istentől különös küldetést nyertek. Vagy talán az volna a jogcímem, hogy egy hosszú élet tapasztalásai állanak mögöttem? Vagy talán az volna a jogcímem, hogy nemzetemnek életéből és küzdelmeiből kivettem a magam részét? (Lelkes éljenzés.) És hogy ennek a nemzetnek a nők is hasznos, fontos tagjai és hogy talán a nemzeti élet tapasztalásainak e nézőpontjáról akarjam megvilágítani ezt a mai ünneplést? Ezért hát ebből a szempontból akarom fölfogni az én helyzetemet, ebből a nézőpontból kívánok a hallgatóságához szólni. És valóban az, amit itt ma este magunk előtt láttunk, megindítja a gondolkozást. Körülvesznek minket itten a modernség összes kellékei megvalósítva. Vagyunk itt egy épületben, melynek egész megtervezése, melynek egész hygienikus és technikai berendezése modern vivmányok tökélyét tünteti föl előttünk. Vagyunk itt egy szellemi légkörben, amely a fiatalabb, serdülő nőt bevezeti a modern szellemi élet minden elágazásába: nyújt neki általános műveltséget a mai tudományos vivmányok mindenikének felhasználásával, nyújt neki gimnáziumi műveltséget, nyújt neki kereskedelmi szakoktatást. A modernségnek ama légkörében vagyunk, melyet szent hitünkkel ellentétbe akarnak hozni: és mégis itt látjuk az intézet vezetőin a szerzetes ruhát! Ezt a ruhát és azt, amit ez a ruha jelent, látjuk más körülmények között is más geographiai szélsőségek között, más korok és népek különböző felfogásai között. Ha mi az Océánon áthajózunk, s ha ezer meg ezer mértföldnyire ismeretlen földeken kikötünk, s az első tornyos épületbe belépünk, ott találjuk ugyanezt a szent áldozatot, melylyel itt imádjuk az Ur Istent, ott találjuk ugyanazt a ruhát, mindenütt, a földeke legszélsőbb vidékein is. És ha a sötét Afrika belsejébe vezet minket a mi utunk, s ha valahol látja az utas a vadaknak egy szelidebb, egy a mi elveinkkel megegye-

zőbb, homogénebb fajtáját, tulajdonkép már nem is vadakat, de olyanokat, akik csak színben és műveltségi fokozatban különböznek tőlünk, hát megtalálunk bizonyára egy igénytelen kis kápolnát és ott megtaláljuk ugyanazt a szent áldozatot, esetleg ugyanazt a ruhát.

És hagyjuk el a geographiát, menjünk vissza a történelemben. Hát ez a szent áldozat és ez a ruha meg volt a katakombákban, — s az utolsó nagy üldöző Diocetian emlékérmét nyomtatott „Deleto nomine christiano“ a keresztény nép elpusztulásának emlékére, — és néhány év múlva az ő utódja Nagy Konstantin az elpusztított kereszténységet trónja mellé és annak jelvényét trónja fölé emelte. (Lelkes éljenzés.)

Igy hódított ez a ruha és amit ez a ruha képvisel, a Caesaroknak palotájában. És mikor a Caesarok alatt álló római puhultság a maga romlottságában már nem tudta bevenni annak a gyógyító hatását és jöttek a barbárok — ismét egy pusztító áradat — akkor ez a ruha és amit ez a ruha képvisel odaferkőzött a barbárokhoz, a barbárokból lettek ismét egy új civilizáció hordozói. És ez a ruha egy ideig uralkodott. És amidőn az uralommal együtt járó szétomlásnak tünetei oda is beférkőztek, ahol ez a ruha uralkodott, jöttek az erkölcsöket tisztító viharok, jött az üldözéseknek egy újabb nagy csapása és ez a ruha és amit ez a ruha képvisel, azokban az üldözésekben megerősödött, s egy újabb, egy talán mélysebbebb uralomra tett szert, arra, amelyet a szabadság és erkölcsi erő jegyében a szellemek fölött gyakorol. (Éljenzés.)

Ez a ruha vezetett akkor, mikor a társadalom a maitól egészen elütő alapokon volt szervezve. Vezetett a pátriárkális multban, vezetett akkor, mikor minden család egy magában elzárkózott egész volt, midőn a nő számára tilos volt a családnak szűk köréből kirépi, vezetett akkor mikor minden társadalmi osztály a maga külön szervezetében mindegyes tagjának menedéket, oltalmat és támaszt nyújtott. És ma, midőn ezek a válaszfalak ledőlnek, ma, midőn nagyobb egységekké tömörül az emberiség, ma, midőn a nő azon családi hivatás mellett, amely mindig az ő legfőbb és az igazi kötelessége fog maradni, maga előtt nyitva találja — és kell hogy nyitva találja azoknak a pályáknak majdnem összességét, melyek eddig a férfiak monopóliuma volt, ma, midőn mindazok a szűkebb társadalmi szervezetek megszűntek, legalább mint kényszer szervezetek megszűntek, melyek a gyarló embert mesterségesen támogatják munkájukban, elzárást létesítve

a tulerős versenyáradatok ellen, ma, midőn az apácák az egyetemre járnak tanulni, ma, midőn egy új, egy szabad, egy a felelőségek határát kiterjesztő, az emberhez sokkal nagyobb követelményekkel közeledő, a saját benső erkölcsi fel-sőbbségében biztosítékot kereső nagy-szerű világot élünk: ma ennek a ruhának, és annak, amit ez a ruha képvisel, nagyobb hatása van, nagyobb szükség van reá, mint valaha. (Éljenzés.)

Mélyen Tisztelt Ünneplő Közönség!

Ez a ruha és e ruha által képviselt eszme isteni eredetének bizonyítványa, ez az ő sétéja a világtörténelemnek minden századán végig; ez az ő képesítése arra, hogy minden században modern tudjon lenni, hogy minden században alkalmazkodni tudjon azokhoz az átalakulásokhoz, melyek az általános isteni törvény tervrajzában benne vannak, ámbár mi azokat csak töredékeként tudjuk felismerni, melyek önmagukban véve jók, mert az emberek dicső, büszke haladását jelentik a föld feletti uralomhoz, az egyéni erő fölszabadulásához, az egyéniség kifejtéséhez. Minden században, minden évtizedben modern ez a társadalom. Miért? Mert nem időből való, hanem mert örökké való.

Mélyen Tisztelt Ünneplő Közönség!

Valóban rendkívül felületes felfogás kell ahhoz, hogy mi az időknek változó, váltakozó képében, váltakozó körülményeiben, váltakozó követelményeiben egy ilyen fix, egy ilyen nyugvópontnak szükségét ne érezzük. Minél tágabb a mi lelkiünk, minél messzebb hatol a mi látó körünk, minél kevésbé vagyunk csökönysők és maradniak, minél inkább fölfogjuk azt, hogy az emberiségnek dicső hivatása az, hogy haladjon, hogy fejlődjék, hogy mindig többet tudjon, mindig többet lásson, mindig többet tanuljon; minél magasabb célok felé törekedik, minél teljesebben helyezze uralma alá a természetet; minél tökéletesebben szabadítja fel azokat az emberi erőket, melyek régebben le voltak nyugvópontba; minél inkább vagyunk áthatva az emberiség e haladása törvényének lelkesedésétől: annál inkább kell, hogy tudjuk, hogy ezt be kell kapcsolni egy nyugvópontba, amely nem változik és ez éppen ellentéte annak, ami a modernség elfajulása: t. i. az erkölcsi törvény relativitásának állítása.

Az erkölcsi törvény abszolút volta — és abszolút volta isteni eredeténél fogva — ez az a maradandó, az az állandó fix tétel, ami végig jár az időkön, amelybe belekapcsolódik minden haladás; ez az az

örökkévaló szilárd tétel, mely megakadályozza azt, hogy a haladás színe alatt az emberiség züllésnek, pusztulásnak induljon.

Mélyen Tisztelt Ünneplő Közönség!

A relativ morál pusztítását gyakran látjuk, s fölismerjük a közéletben. Az abszolút morál ellenben mindenkorra való mértéke cselekvésünknek. Ennek az abszolút morálnak az a parancsoló igénye, hogy legádázabb szenvedélyeinkkel, leggonoszabb haszonlesésünkkel, legirtózatossabb önösségi rohamainkkal szemben is korlátot képezzen. Ez a nemzetek fennmaradásának, ez a társadalmak biztonságának, ez az egyének méltóságának szükségzerű feltétele.

Azt az állandó valamit, a nemzetek fennállásának garanciáját nem találhatjuk meg akkor, hogyha ez a morál, is csak idők körülményei között, idők változó föltöttségének a szüleménye; ezt csak akkor találjuk meg, ha az be van állítva akként, hogy ez a törvény állandó és szükség-szerű tény, mert semmi egyéb, mint az isteni tökéletesség projekciója az emberben. Az nem függ a jó Istentől sem, hogy a gyilkosságot betegségnek nyilvánítsuk, az nem függ tőle sem, hogy a felebarátunk becsületében való gázolást megengeddnek nyilvánítsuk, mert az ő természetével ellenkezik, mert az ő természete az igazság, a szeretet, amelyből folyik felebarátaink iránti áldozatkészség, önzetlenség és minden, ami jó és üdvös.

Ezért — Mélyen Tisztelt Ünneplő Közönség — szólhatok én mint politikus, mint aki nemzetem küzdelmeiből kivesszem a magam részét, ezért szólhatok ehhez a gyülekezethez, ezért szólhatok azokhoz, akik ennek a most serdülő nemzedéknek anyái; ezért szólhatok azokhoz, akik majd az azontuli generáció anyái fognak lenni, ezért szólhatok ehhez a

nagy nemzeti tényezőhöz és szerencsét kívánhatok nékik ahhoz, hogy van egy ilyen intézetük, mely a legjobb értelemben fölkarolt modernséggel egyesíti az emberi méltóság, a nemzeti biztonság, a társadalmi rend és boldogulás örök, változhatatlan erkölcsi alapjait.

Fiatal Hölgyeim! Önök boldogok. Bevezettetnek az életbe, abba az életbe, mely önök számára talán nehezebb helyzeteket fog teremteni, mint aminőben anyáik voltak. Önöktől talán több önállóságot, nagyobb erkölcsi felelősséget fog követelni, mint az előző nemzedéktől. Önök boldogok lehetnek, hogy ebben az intézetben találták elhelyezésüket, — kétszeresen boldogok lesznek, ha odasereglenek a nőesség örök mintaképének és ideáljának, az Isten Anyjának zászlójá alá! Ezen zászló alatt töltöttem én is tanuló éveimet. (Éljenzés.) S ha van valami az én hosszú közéleti szereplésemben, ami nemzetemnek elismerését kiérdemelte, hát azt onnan meritettem (Éljenzés.), onnan, a soha nem változó örök erkölcsi törvényekből. És gyermekeimet ezen zászló alá akarom sorakoztatni és sorakoztatnom már azokat, akik az ahhoz való kort elérték. Önök, Ifju Hölgyeim, nézzenek rám mint egy családapára, aki Önökhöz úgy szólott, mint ahogy a saját leányaihoz szól. Ott, ezen zászló alatt fogják megtanulni annak a hivatásnak teljesítésére az erőt, mely Önökre várokozik, s Önök jó honleányok csak úgy lesznek, amint hű kongreganisták fognak maradni: hívei fognak maradni a keresztény világnézetnek és a keresztény világnézet legmagasabb ideáljának, Máriának. (Lelkes éljenzés.)

Ha eredményt akar elérni, okvetlen a „Közművelődés“-ben hirdessen.

Bethlehemi barlang előtt.

(tl.) Mikor karácsony estéjén kigyulnak a karácsonyfák apró, piciny gyertyáskái, mikor a vidám gyermekesereg ujjongva veszi körül a kis Jézusnak jászolatát s vígan dalolja a szebbnél-szebb karácsonyi nótákat — a felnőttek homlokairól is elsimulnak az élet barázdái.

Feledjük, hogy felnőttek, hogy nagyok vagyunk s kicsinyek leszünk, kicsinyeknek érezzük magunkat a kicsinyek között a Kisdéd előtt. Lelkünk gondolatai, fantáziánk származai a bethlehemi barlang körül repkednek, mint a méhecskék a virág kelyhe körül s miként a méhecskének igen sokszor bizony hosszú utat kell megtennie, hogy édes mézre találjon, ugy a léleknek is hosszú s mégis rövid utat kell megtennie, hogy Krisztusra találjon. Bethlehem nagyon távol, az „Élő kenyérháza“ az nagyon közel van.

Oh de karácsony estéjén a bethlehemi barlang jászola és a fényes kupolás bazilikák tabernakulumai egybeolvadnak.

Karácsony estéjén a barlanglakó ös-ember Istent kereső lelkének a vágya kigyullad a modern ember kiasszott szívében is s ő is barlang elé áll, de nem azért, hogy őseire lessen, vadásszon, hanem hogy belekapcsolja magát az ősi, igaz hitnek az áramába, amely nem egy egyszerű kőbarlangot lát a bethlehemi barlangban, hanem az „urb coelestis“-nek a menyői Jeruzsálemnek a földre helyezett atriumát, előcsarnokát. Mert tényleg a menyország előcsarnoka a bethlehemi barlang. Ha ide betetted lábadat a kételkedésnek, kritizálásnak nincs helye. Ide nem hatol be a kétség éjjele, sziklafalról lecsurrog a kritika választóvíze.

A bethlehemi barlang előtt csak hitnek, csak hódolatnak van helye, mert innen áradt szét a hideg, fagyos világba melegség, innen a sötétségbe világosság.

London utcái.

Irta: Adám Éva.

Nem Londonról beszélek, csak egy jelenetet rögzíték meg az utca életéből, aztán az olvasó próbálja elképzelni ezt az egész bolondul nagy várost, melynek nagysága kétszer is felülmúlja a szerb királyságot.

Kissé száraz dolog, de leginkább elképzelhető, ha számokban beszélek Londonról. Idők folytán 500-nál több szomszéd falu olvadt bele a nagy fővárosba s ezzel együtt lakóinak száma 8—9 millió.

Pestis, forradalom és tüzvész legalább huszszor pusztította el Londont, de a fájban gyökerező energia újra meg újra a világközpontjává teremtette. 11 ezer utcában, 550 ezer óriási, több száz lakással bíró palotában húzódik meg a legnagyobb fény és nyomor. 25 ezer postahivatalnok, mintegy 300 kisebb-nagyobb postán bonyolítja le az elképzelhető forgalmat. Piros-zöldre festett hatalmas oszlopok az utcai bélyeggyűjtő szekrények. Ennek érdekes ellentéte a párisi, melyet ugyan az idegen hiába keres, mert azt csupán egy az aszfaltjárda fölött levő nyílás jelez a házak falában s maga a szekrény benn van az épületben. Bizonyára nem ok nélkül!

Hollandiában is sajátos módon van

elhelyezve a levélgyűjtő. A kis szekrényke a falusi kis házaskák oldalán oly magasra van téve, hogy lépcsőn vagy létrán kell odajutni.

Színháza és más mulatóhelyisége mintegy 2 ezer van az angol fővárosnak. Érdekes, hogy az angol királyt, aki ott létezik idején valami politikai ünnepségen vett részt, két nap múlva már a mozi vásznán láttuk.

Furcsa és szokatlan dolgokat találtuk, hogy a lakásokat az egyes családok nem vízszintes sorrendben foglalják el, hanem földszintről felfelé, függőleges irányban s a több szobás lakással bíró családoknak minden emeletre jut egy szobája. Ugyanez a rendszer van Belgiumban és Hollandiában is. Londont élelmiszerez Hollandia, Ausztrália, Amerika látja el jórésben.

Az angol katonatisztek civilben járnak. A legénység ugyan egyenruhát hord, de kardot nem visel.

Az angol nép vallásossága általánosan ismert. Hétköznapokhoz hasonlítva, az utcaik teljesen kihalt, néptelen, csöndes képet mutatnak. Mintha valami vidéki magyar kisvárosban járna az ember. A vasárnap tisztelete oly nagy, hogy szombat déltől hétfő reggelig minden üzlet zárva van. Az emberek imádkoznak, vagy pihennek. 1450 temploma van Londonnak,

persze a legtöbb anglikán, de utóbb nagyon nő a rom. kath. hívek száma.

És ez azért feltűnő, mert éppen Angolországban üldözték legtovább a katolikusokat. Kath. ember sem állami hivatalt nem kaphatott, sem birtokot nem vásárolhatott.

Angliában nagyon sok a vegyes házasság és egy családban olykor 3—4 vallásuk a tagok. A rendszeres, ismert vallásokon kívül százával találjuk a különféle új szektákat. A vallásszabadság gyakorlatában ugyan senkit sem akadályoznak ott.

Színházba igyekeztem egy este. Az utca zajában azonban egyre jobban erősödő éneket hallottam. Arra tartottam s végképp ott is maradtam. Nyomoruságos kis harmonium volt kitéve az utca közepére. Alacsony kis széken egyszerű, kopott ruhás ös ember, harmoniumon kísérte a körülötte álló 5—6 ember énekét. Előtte gyertyával ellátott ócska lámpás, mert az öreg szemek rosszul látják a hangjegyeket. Valami megkapó, nagy ellentét volt ez a kis csoport a londoni utca zajában. Mintha az öskeresztények menekülő csoportja lett volna. A tömeg egyre nőtt. Én is megálltam, más is megállott és nemsokára több száz ember vette körül a furcsa kis öregot. Fogalmam sincs róla, miféle szekta hívei lehettek, de oly bensőséges, szép, régies dallama volt az énekek-

Itt ölekezett össze ismét az ég a földdel, a Teremtő a teremtménnyel. Itt nyílt meg az ég s hasadt meg a föld... itt született meg a Szabadító... a Megváltó.

Ugy állók tehát e misztikus barlang előtt, mint az emberiség négyezeréves vágyainak megvalósulása, mint a próféták jövendölésének teljesülése, mint az őszövetség betetőzése előtt, hisz a bethlehemi Kisdedre irányult a népek, nemzetek várakozása. Ha nem is tudták teljesen világosan, de sejtették, hogy Jesze törzsenek Bethlehemben kell kihajtania.

És nem is családokat! Mily nagy vigasztalás a modern emberre. Hisz ő is megváltást, szabadulást keres. Az élet, a lét problémái tépik, marcangolják, szedik szét gondolatai s érzéseinek szálait. Megvan homolva lelkének harmoniája. Nincs nyugalma s még kevésbé békesége. Hová forduljon, hol találja meg boldogságát, menyországát?

Sajnálom a modern embert, aki a bethlehemi barlang előtt nem ébred annak tudatára, hogy az életnek, a létnek csak úgy van értelme, csak úgy van tartalma hogy visszatükröződik rajta a gloriás és paxos kereszténység, hogyha nem törjük le durva kézzel szívünk végtelenségbe nyuló aspirációit, hogyha a karácsonyi gloria fényéből fonunk koszort az Istennek épügy, mint a béke szálaiból csokrot testvéreinknek, mert hisz minden dicsőség eltűnik — kivéve Isten dicsőségét — minden bekésséget, karddal fegyverrel kell megvédeni — egyedül csak Krisztus képes békét varázsolni a lélekbe.

Kezdi ezt a világ is megérteni. Hisz a hágai békepalotán, az Andesek gerincén 3900 méter magasságban áll „Békesség Fejedelme“ az Üdvözítő szobrának a hasonmása. Ez egy hatalmas memento a militarizmus örült fegyverkezésében. A békesség fejedelme

szobra a bethlehemi barlangból került ki. Ez a barlang tehát a karrarai márványbányánál is értékesebb kincset hozott napvilágra. Lehetetlen, hogy meg ne akadjon rajta a tekintetünk, lehetetlen, hogy oda ne szorítsuk lázas homlokunkat a barlang hideg kővére s dobogó szívvel és forró ajakkal ne rebegjük: „Kicsi Jézus, értjük a te missiódat. Ezen a szent éjszayán az édenkert öntudatalati emléke tudatosá lett bennünk. A te gyermeklényed, gyermek-szentséged, gyermek-áratlanságod, gyermek-szépséged tükre a mi ősi állapotunk bájas világának, mikor az emberi öntudat csodálkozó kezek gyermekszemmel először itta magába az ég minden ékességét és minden édességét.“

A keresztény világnézet és a művészet viszonya.

Irta: Kémenes Antal.

Az emberi társadalomnak a kikezdéstől a mai kialakulásáig, hosszú kaptatón kellett felküzdenie magát, mialatt a különböző eszméáramlatok hatása alatt ment végbe történeti fejlődése. Az antik társadalmi fejlődést a vallásossággal párosult vitézi élet, a középkort pedig kizárólag a világalomra jutott keresztény világlátás irányította mint világmozgató erő.

Ha bármely kor művészi életét vizsgáljuk, azt látjuk, hogy az egyes korok vallása és azok művészi élete függvényes viszonylatban állanak egymással.

Az individualis invenció a kezdeményező eszmék dolgában a XX. század a technika terén való nagyot, maradandót keresi. Századunk ideálja a technika ebben éli ki magát, tehát a modern geniusz.

A középkor geniussza meg a vallás dicsőítésében kereste a maradandót.

Ebben a középkori kizárólagosságban, mely vallásosságban kereshetjük a középkor tulfinomult művészi izlésének okát, mi nélkül e kérdés hétpécsetes titok maradna.

Rodin a vallástól elakarja vitatni a művészfejlesztő erőt, amikor ezeket írja Alexander által művésziesen magyarrá fordított vallomásában:

„A középkor a legfinomabb izlés kora volt az emberekben, megvolt a szépnék megérzése és munka által való megalkotásának akarata.“

E szép pusztá kijelentésnek, de nem ad feleletet ama önként élénkbe toluó kérdésre, hogy miért volt meg éppen középkor fiaiban a „szépnék megérzése“ és annak az emberi kebelből való kivetítéséhez a szükséges akarata, s miért volt éppen a középkor „a legfinomabb izlés kora?“

Ami különben szintiszta igazság, de nem Rodin látszólag át, aki megelőzszik pusztá kijelentésével annak, hogy „a művészet és hit korszakai a két nagy erő a karakter és talentum egyszerűen meg egyeztek.“

Csak hogy nem az „egyszerűen“ szón sarkalik a kérdés archimedesi pontja, mennyiben a vallás és művészet egymástól való szétválasztása, illetve esetleges egymás mellé rendelkezése mellett nem bizonyít semmit. Mi lenne ez más kézzelfogható bizonyítás nélkül, mint pusztá állítás, mely segélyért kiabál, hogy elkerülhesse a kártyavár sorsát.

Önkéntelenül felmerül tehát annak a kérdése, hogy mire vezethető vissza a középkor magasan fejlett művészi érzése?

E kérdésre Ruskinnal felelek — ki szerint az igazi vallásossággal együttjár a művészet, s a kettő között ok és okozati viszony áll fenn.

Ha visszatekintünk a történelem messzi távlatába, azt látjuk, hogy mihelyt

nek, hogy szívesen időztem a csoportban s elfeledtem a színházat. Szép könyvet kaptam ott emlékkébe, egyházi dalokkal és imákkal, mely Isten dicsőségéről szól. Érdekes londoni kép! Azután nem mult el nap, hogy ne láttam volna így áhítoas utcai imádkozókat s átszaladt lelkemen a kérdés: vajjon a világváros utcájának tarka élete, sérti-e általában a vallás szellemét, vagy ott is, akkor is fenséges, ha egyszerű, áhítoas énekével Istenre emlékezteti a milliók közt éppen azt az egyet talán, akit bűnös szándék csalt ki az utcára!

London utcái olajos faburkolattal vannak fedve s kora reggel szappanos vízzel és kefével éppen úgy felmossák, akár csak a szobákat. Hanem azért láttam meglepően szemetes utcákat; de azon se lehet csodálkozni, ha arra a 8—9 millió emberre gondolunk, aki ezeken az utcákon jár-kel éjjel-nappal.

London nem a szépségével hat, hanem elképzelhetlen nagyságával. Hiszen Páris sokkal szebb, üdőbb, kedvesebb. Forgalma azonban nem ilyen ijesztő. Annak kell neveznem, mert az idegent megdöbentti. Százazrekre megy a mindenféle járművek száma. Nem összevissza, hanem egyik sorban felfelé, másikon lefelé, úgy hogy átnézve az utca tulsó oldalára 6—8 sor száguldó autó és kocsisor látunk.

Eszeveszett gyorsasággal mennek, minc akadály előttük. Mint valami éjjel-nappal robozó vonatláncolat, olyan az utca és hiába várjuk, hogy majd akad egy kis rés és hiába gondoljuk, hogy a másik utcában másképp esz. Dehogy! Hanem minden öt percben — egyetlen karmozdulattal — a rendőrök megállítják a járművek teljes közlekedését és akkor öreg, ifjú és gyermek minden kapkodás nélkül nyugodtan megy át a tulsó oldalra, minden cök-mökjával, azért meg sem kísérti senki a halállal egyértelmű átkelést az autók ezrei között, hanem vár pár percig. Azt mondják, ritkaságszámba megy egy-egy baleset. Páris 2—3 millió lakossága után 1912-ben 22.451 utcai szerencsétlenség történt, míg Londond 8—9 milliója mellett 10.589. Így mondják a hivatalos adatok.

Ilyenforma a közlekedés a földszínen. Most következik a föld feletti forgalom. Ott fenn a magasban, valami hid-féle alkotmányon, London fölött, palotasorok tezején közlekednek a villamosok és alattunk marad a város. Végül, mint páratlan intézményt, széületes arányban találjuk a földalatti közlekedést. De nem ám egy utcasor alatt, hanem egész London alá van aknázva s ide-oda száguld a villamos, melynek kocsisora tehervonat hosszúságot tesz ki. Száz embert is befogadó liften szállítanak le a földszíneről. Odalenn

egész utcákat képez a sok folyosó és lépcsőzet, persze mindenütt fényes kivilágítás és száz meg ezer ember várja a vonatját. Ez semmi! Hanem ebből a földalatti első „emeletről“ ismét liften viszik még alább-alább az embert és 56—60 mtr. mélységben 1—4 emeletre szállunk le. Ki hol akar, ott száll le, azon az „emeleten“ és felrepitlik liften a felsővilágba. 3—4-szeresen van aláaknázva London. A földalatti utakon, folyosókon nagyon hideg van és süvöltő léghuzam. A folyosókon jelezve van London felső utcáinak neve és így az idegen is tudja hol, melyik megállónál kell kiszállania.

Magában a vonatban, minden kocsi-ban nagy térkép, melyen az az utca, mely alatt az illető vonat halad: vörös fényvel van kivilágítva s az utas a legkönnyebben tájékozódhatik a felső világról. A földszíntjén, a föld felett és a föld alatt, ezen a hármas uton éjjel-nappal egyformán tart a közlekedés és ez az, ami oly nagyvá teszi Londont.

Kora reggel mentem valamerre. Esőszerű köd szitált, nedves és szürke volt a reggel. Fázósan állodogáltam a hotel előtt s néztem amint a szolgák a szemetes ládákat cipelik kifelé. A kapu előtt zárt szeke-rek álltak, abba öntötték a szemetet. London szegényei, sovány remegő kézzel kersegltek a szemetben. Sohase fogom el-

az emberiség a hosszú történelmi fejlődés útján természeti állapotából a történelem szemhatárába került, művészete is vallásával való szoros kapcsolatban fejlődött.

Ezen történelmi fejlődés beigazolta tehát, hogy a művészet a pogány, illetve keresztény vallás természetrajzának tekinthető.

Vajjon nem ezt bizonyítja-e az egyiptomiak művészete, mely az építészetben, festészetben és szobrászatban nyilatkozott meg; s melynek csodás alkotásai (a piramisok, templomok, szobrok, domborművek, sírkamrák) inkább a tulvilági mint a földi életre vonatkoznak? Avagy a görög klasszikus kor remekei Athene istennő tiszteletére márványból emelt Pantheonon „a legszebb épület, melyet valaha emberi kéz emelt”, s Pheidias művészi remeke Pallas Athene szobra.

Ami áll az ókorra, a művészeteknek a vallással való kapcsolatát illetve okozati viszonyát illetőleg, még inkább áll ez a középkorra, melynek megtért népei „ha féligmeddig nomádok voltak is fényes templomokat emeltek, s azokat képekkel, szobrokkal díszítették.

A művészetek tehát kereszténységgel együtt jutottak el a barbárok közé. Hogy az egyház mennyire barátja volt a művészeteknek — írja Márki Sándor — éppen a képiratokkal, a világi hatalommal folytatott küzdelme kapcsán igazolódott be. A középkor művészete minthogy a mély vallásosság emlőin táplálkozott a templomépítészet és Madonna festészetben remekelt leginkább.

A középkor Franciaországában pl. olyan történelemmel találkozunk, mely tárgyilagosságával és világszűkületével meggyőz bennünket. Ez a történelem kövéből van építve, s alkotják a középkori székesegyházak, melyeknek lélektana mintegy kibeszéli szemlélőjének, hogy Isten dicsőségére építették azokat. S hogy

a csonka tornyok azért maradtak befejezetlenül, mert az elődök nagylelkű buzgalomban utódaik lelkesülésére számítottak, ami eszközölni fogja annak befejezését, amit ők megkezdtettek. A középkori gótikus tornyoknak világos beszéde az, hogy ezeknek is magasba kell törniök, mint a keresztény világlátásnak, mely az eget veszi célba.

Nemcsak a templom építészetének, hanem az e korbéli festészetnek számai is a középkor mély vallásosságában gyökeresnek. Ezt bizonyította be Lionardo da Vinci „Utolsó vacsorájával” Michel Angeló, ki utolsó ítéletével emelkedett a hallhatatlanok közé. Jóllehet ezek a művek is örökbecsű emlékei a renaissancekori festészetnek mégis a Madonnák sorozatának első helye a történelem évlapjain.

A Mária-kultusz (tehát vallási momentum) dicsőítése ihlette Rafaelt ki ércnél maradandóbb emléket állított nevének sixtusi és széken ülő (Madonna della Sedia) Madonnájával.

A vallás hajtóereje lett tehát a művészetnek, s ez amannak karján dicsőült meg.

Rafaél művészete magasabbra emelt. Madonnája fényes felhőkből lebeg elő. S olyan fény árad belőle, mintha a minden-ség valamennyi napján és planetáin tul minden fizikai dolog belsejéből ömlenék. „Lábainak nincs szüksége a Földre, mintha a pusztá térben lépkedne, ahol minden nehézkedési erő egyensúlyban tartja egy-mást.”

Rafaél Madonnájának öle a minden-séget zárta be. Világszimbolumná lett s egyszersmind világmegváltóvá.

Miképpen igaz az, hogy a szocialista eszmeáramlatok szülték a szocialista gondolkodókat, úgy Rafaelt sem érthetnők meg a középkor világnézetéből elvonatkozottan, kinek hite a világ szívét adó Madonnában egyesült azzal a másik hittel,

feleljeni! Egy sovány, csapzott haju öreg öreg nő, örömteljes arccal takarította le a szemetesládában lelt csontokról a ráta-padt., hosszan lelógó mindenféle szemetet s a hulladékokat gondosan rakta kis kosarába. Jaj de szomorú reggel volt az! Elszorult a szívem.

London szegényeit ne tessék a mi meztlábás, ruhátlan cigánykoldusainkhoz hasonlítani. Ez az öreg asszony, akiről szóltam, kirívóan piszkos, pecsétes, maszatos ugynevezett „kosztümben” volt. Szoknya és kabát és kalap rajta. A szegénység fogalmait is egy világváros viszonyai szerint kell elképzelni. Kosztüm és kalap! — de a szemetes ládák hulladékaiból táplálkozik. Szomorú, fájdalmas látvány igazán s nekem úgy tetszett, mintha a mi meztlábás koldusaink látása megnyugtatóbb volna!

London terjedelme 70 négyszög klmtr. Jótékony nőgyesületek egyenruhás tagjait gyakran lehet itt is, ott is látni. A hirhedt suffragettek egyáltalán nem járnak bohóc jelmezben s így nem ismeri fel őket az idegen. Csupán egy kiváló egyszerűséggel öltözött nő osztogat egyik utcasarkon „Szavazó jogot a nőnek” szövegű röpiratokat. Senkise háborgatja szegényt, csak a rendőr nevet, amint fáradtságot nem ismerő kitartással dolgozik a hölgy. De hogy tömegében mégis veszedelmes a

suffragettek osztálya, azt abból látom, hogy még a templomokba is bevonulnak dalaikkal, könyörgéseikkel és hogy pl. a világhíres muzeumok s más látnivalók értékesebb része, bizony el van zárva miattuk a közönség elől. Hát ezért a nagy óvatosságrt aztán az idegen mérgelődik legtöbbet, mikor sem ezt, sem azt nem lát-hatja. Bármily picike csomag legyen egy nő kezében, nem szabad bevennie magával. Mindenben bombát sejt a rendőrség.

Aki Londonban jár, bizonyára mindenki kimegy Greenwichbe, hogy elmondhassa büszkén: „Én átléptem a délkört!” Hát én is átléptem s én is sétáltam a grenwichi várfalak alatt a gyönyörű réten. Hazafelé a Themse alatti 2 klm. hosszú sárga majolika uton jöttem s egy kerülővel betértem a hirhedt londoni szegénynegyedbe, ahol az autóm után rongyos, éhes, kiabáló, visító gyermekcsereg bokáig piszkokban és szemétkben rohant utcahosszat. Félelmesen szűk, lebuja utcák. Apachok és naplopók tanyája, nem volna szerencsés itt gyalog menni! Jártam a párisi apach negyedbe is. Egyforma az itt is, ott is. Szomorú járuléka a világvárosok társadalmának. Már alkonyodik. Reázzáll a szegények birodalmára az esti kőd s én magammal hoztam emlékémet, napugaras Magyarországra!

hogy az emberszeretet sem az emberi kebelből sugárzott szét a Földön, hanem az Egek magasságából.

„A napok és földek felett lebegő” Madonna kebelén nyugtatja az isteni gyermeket, aki ennek az emberszeretetenek parancsait a tulvilágról hozza.

Semmi kétség sem tér tehát ahhoz, hogy a középkor páratlanul fejlett művészi izlésének a kor kizárólagosságában, mélyen vallásos jellemében kereshetjük okát s hogy enélkül „miért és miként” kérdése hét pecsétes titok maradna. A fentebiek alapján önként dül meg tehát Rodinnak a középkor művészetéről alkotott ítélete: „Sokszor mondták, hogy a vallásos szellem inspirálta a közműves mestereket, Ez is egyike azoknak a tévedéseknek, melyeket az egész világ elfogad”.

S hogy abban sincs igaza, mikor azt kérdezi, hogy lehet-e a renaissance művészeit a hitből megmagyarázni? Valamint téved Rodin akkor is, mikor a saját eme kérdésére határozott feleletet vél adni a „sehogysem” leszögezésével.

Ugy látszik Rodin felfogását osztja Alexander is, ki Rodin fordításának egész gondolatmenetét „rendkívül vonzó”-nak „érdekesnek” és „tanulságosnak” tartja; amiből önként következik, hogy a külfömben nagy francia szobrász tévedéseiben neki is osztályrésze van.

Alexander Rodinról irt „tanulmányok” c. cikke amellett, hogy nem ment a tévedéstől, a sorok között annak a tanulságnak kiolvasására is vezetett, hogy a középkor szellemét Dante látszógen át érthetjük meg leginkább akkor, ha a korra való ráeszméléskor történelmi intenciánkkal szemmel Rómának fordulunk, mint Mohamed hive Mekka felé.

Ha ezt teszi a művészi egyéniség is eszével és szívével, amikor a középkor művészetét boncolgatja, akkor „az igazság a törvény. A rend az öröknek fölfedezője és megvilágítója” lesz, ellenesetben pedig minthogy a „művészet az emberi szellem szentélye”, ha ide hamis szempontokért toladódik be, a szentély bejáratánál menten felhangzik az „odi profanum vulgus” lesujtó szózata. . .

Egy szobor előtt.

(Mondotta Nagyszébenben a Mária Terézia szobor leleplezési ünnepén 1909. június 27-én.)

A lelkem ott van a kis szobor előtt. Látom a régi hajlékot, a nagy és szép hajlékot, mely kettős ablakosával a gyermeket egykor olyan ösztinte bámulatba ejtette. Látom az apró kővekből kirakott gyalogjárót, amely a látszóter szögletétől a templomig visz, a főbejárat előtt láttatja ezt az évszámot: 1872. Végig járom a folyosókat, benézek a jól ismert termekbe, s megcsap a multnak a lehelette. Nem dohos, nem avatag, nem félelmes, nem elszomorító ez a lehellet, hanem meleg, jóleső, tele van a gyermek alakatlan sejtelmével, az ifju édes álmaival, a szunnyadó tetterőnek ébredésével. Érzem, hogy benne élek újra, diák vagyok stársaentista, olyan, mint a szobor talapatán álló, aki korszort nyujt feléd Magyarországnak néhai való koronás királya, árvák felistapolója: Mária Terézia!

És e pillanatban nekem úgy tetszik,

hogy ezer meg ezer kéksipkás gyermek vesz körül, akik ugyanabban a hajlékban tanultak eszmélni, kezdettek gondolkodni, ismerték meg a munkát, mely a mindennapi kenyérnek a váltása ebben az életben. Testvéreim ők a multban, testvéreim a jelenben és testvéreim lesznek a jövőben. Szólok a magam és minden idők felistápoló árvaiknak a nevében, szólok a hatalmasokhoz és verejtékezőkhöz, szólok az örvendezőkhöz és szomorúakhoz, szólok a felnőttekhez és gyermekekhez, szólok a kised szobor előtt úgy, mintha az emberszeretnek az oltára volna, melyhez e napon eljárnak mindenki, hogy hitvallást tegyen az ő emberszeretéről.

Mert az emberszeretet ünnepe van. Zumbusch érce Bécsben és Fadrusz márványa Pozsonyban nem keltették bennem azt az érzelmet, mint amely most buzog keblemben koronás uralkodó trónusán a magyar nemzethez forduló király hóféhér ményén, nem az a Mária Terézia, akit a kéksipkások mélységes emberi érzéssel körül vesznek. Ime leszállott trónusáról, leszállott a királyi mén hátáról, letette fejéről császári és királyi koronáját, fényes udvari dámák, rendjeles urak seregét elhagyva eljött ebbe a városba, hajlékot építtetett az árvák számára.

Ennél a gondolatnál megállók és eltűnődöm. Vajjon évekig dúló háborúk dicsősége nem fakul-e hajlék építése mellett? Aki vérözönből, romok tetején állva, milliók szívét aggodalommal tölti meg, hogy egy rövid emberéletre reásgároztassa a hiúságos dicsőség napját, lehet félelmes, nevezhetik nagynak, följegyezhetik a történelem lapjaira, vésethik márványba. . . Én ezért őt nem szeretem. Nemde, aki a Golgotha nagy halottjának nevében az Isten-Ember példája után indulva letörli az elhagyottak és ügyefogyottak könnyét, eszközt ad a kezébe, hogy beálhasson a munkálkodó milliók sorába: annak az emléket áldva-áldom.

Szólok a hatalmasokhoz mondván: Nekték megadaték, amire vágyakozni mindig fog az emberiség, amiért nem tekintenek nagy árnak semmit. Ez a hatalom ezer meg ezer ember alázatos megörnyedésén épül fel. Oh hatalmasok, szólaltassátok meg önmagotokban az embert, s ez a megismerés közelebb hoz titeket a szenvedőkhöz és verejtékezőkhöz.

Szólok a verejtékezőkhöz mondván: Ezen a napon törüljétek le a könnyeket, mert a szeretet felszárítja a könnyet, letörli a verejtéket, megkönnyíti a terhet. Ismertem én is verejtékező s síró anyát, akinek súlyos teher nyomta vállát és megvizsgálatódekk.

Szólok az örvendezőkhöz és szomorúakhoz mondván:

Örvendező, gondold azokra, akik szomorúak, s bizony mondom, tisztább lesz a te örömed, ti pedig szomorúak tanuljatok meg együtt örüdeni embertársaitokkal, mert öröm és szomorúság közös osztályrészünk a földi zárandoklásunkban.

Szólok a felnőttekhez és gyermekekhez mondván:

Nincs közöttetek különbség csak a korban. Ti felnőttek előbb tettétek meg azt az utat, mely a gyermekekre vár; őh tegyétek meg, hogy példát adjatok. Készítsetek elő a gyermekeket, hogy méltó utódaitok lehessenek, hogy kívánatosnak és

érdemesnek lássák az életet, ne riadjanak vissza az uttól. Nyujtsátok már most ki a gyermekek felé kezeteiket, hadd érezzék: nincsenek egyedül.

Mindezt elmondom ezen a napon és ezelőtt a szobor előtt elmondom főleg nektek, kéksipkás fiúk, elmondom a ti elődeitek nevében én a felnőtt gyermekeknek és az ifjaknak, az örvendező az örvendezőknek, a verejtékező azoknak, akikre az igazi verejtékezés csak ezután fog várni, elmondom igaz lélekkel, egyszerűen testvéri szeretet nevében. Ti megfogjátok érteni, mert a szívnék csodálatosan világos az ő szava. Ti érezni fogjátok most és később mindinkább, mint meggyőzőbb hévvel, hogy valakinek tartoztok valamivel. Érezem én is, érezik mindazok, akiknek utja ezen a vén hajlékon keresztül vitt ki a küzdelem terére. És amely napon ez az érzélem úgy száll meg titeket, hogy cselekedetre készíti, s ti valamely szenvedő embertársatoknak fájdalmát enyhítettétek, terheket viaskodó embertársatoknak a terhét válláról leemeltétek, bizonytalanul tévelygő embertársatoknak az utat megmutattátok; az éhezőknek egy darab kenyert, a szomjuhozóknak ital vizet, mezteleneknek ruhát adtatok: akkor a ti szívetek épen olyan oltárrá változott, aminő oltárnak én ezt a kised szobrot nézem ami közös. vén hajlékunk előtt.

Midőn nekem a háláról beszélnek, megszáll a kételkedés érzése. A hála csak egy alakban nyilatkozhatik meg s ez a cselekedet. A hálának a gyökere ott van az emberi szívnék, s amely szív talajában ez a gyökérszál nincsen meg: abban a szívnék igazság sem lesz soha.

Árva gyermekek, az igazságnak a nevében járulunk mi ehhez a szoborhoz, amely romlandó, mint minden emberi alkotás, ámde az igazság maga örökkévaló, mert nem ember formálta, nem a múlt idők szeszélyének, hanem Isten mindenhatóságának egyik alkotórésze.

Ez az igazság uralkodik felettünk, jutalmazásunk és büntetőknek, megnyugvónk és vizasztalónk, ehhez fordulunk, mikor lelkiismeretünk ítélő széke elé állítjuk önmagunkat. Árva gyermekek, az igazság lelke költözzék belétek, el ne hagyjon titeket soha; árva gyermekek, az igazság titeket jóvá, munkássá, háladatossá, türelmessé és mindenek fölött hasznossá tesz.

Ime én, aki a vén hajlékban tizenkét esztendőn át éreztem a koronás király emberszerető intézményének jótéteményét, ezer meg ezer társammal együtt, tanuságot teszek nektek arról, hogy az igazság az élet küzdelemében főlem tartotta védő

pajzsát, az örömben élém tárta azoknak az arcát is, akik szomorkodtak a csalódásban főlemelt, diadalban nem engedte, hogy elbizakodjam.

Induljatok el az igazságnak az ösvényén, s minél messzebb utat tesztek meg ettől a szobortól, annál nagyobbak, dicsőbbnek és szebbnek fogjátok látni; minél több szenvedés, küzdelem tüzében nemesedik szívetek acélja, annál fogékonyabbá válik a jótétemény megértésére és ti is avval a nagy szeretettel gondoltok eme árva intézetre, mint mi, a ti elődeitek, a ti árva testvéreitek.

Kised szobor hirdesd időtlen nagy időnkig, hogy az emberszeretet, a hála és az igazság a boldog, összehangzó és erkölcsben tisztta életnek a fundamentumai.

Óvezzen a mi hálás szeretetünk gloria fénye, királyi trónusodról leszálló irtalmas asszony, árvák tisztelője!

Gaál Mózes.

A harangszó.

Irta: Kéz Andor.

Hideg téli este volt. A lámpákat szinte kioltotta a szél s a hó muzsikált a csizmatalp alatt. Még csak hat óra, de ha a házak ablakai, mint pislakoló szemek nem néztek volna az utra, azt hitte bárki, hogy ebben a faluban teremtett lélek nem lakik. És mégis. A piacról most fordul be valaki. A szél belekap a ködmönébe, arcába veri a havat, de Pödör Pista annál jobban nekifekszik, mintha mi se lenne, levágja a fejét és megy ki a felvég felé. Néha odakapott a jobb hóna alá, mintha pénzt rejtegetett volna. A sarkon túl, hol sötétebb volt az utca, ahol csak a hó s az ablakokon kiszökő fénysugár világított, fel-fel emelte a fejét. Ugy látszik kereste azt, aki elől ki kellett volna térnie. Sehöl senki. Csak ott túl a régi vámosház előtt látszott egy elmosódott alak. Az-e vagy csak csalóka képzelet, még Pista se tudta, pedig jó szeme volt. Most azonban, ha látta volna, ugy se vette volna észre. A feje mind a tűz, a szeme előtt karikák táncoltak, a térde mintha megcsuklott volna a lehajtott fej terhe alatt. Gondolatok harcoltak abban eszeveszett gondolatok.

Hova is megy? Még hozzá erre? A temetőbe-e, vagy az erdőre? Oda már későn van, ide sincs korán.

Pista csak meg s amit elérkezik az utolsó ház elé, nagyot sóhajt. Talán annak örvend, hogy kikerült már a faluból. Nagy baja lehet. De alig, hogy ellép mellette, a ház árnyékából kikerül valaki.

— Pista Te! Merre jársz? Olyan vagy mint a kivert kutya. Csak nem a régi szeretőd sajnálod? Vagy hurkolni mégy nyulpecsenyére?

Pistának nem tetszett a szó. Rántott egyet a vállán.

— Bolond beszéd. Sógorék fáért mentek és nem jöttek még haza. Elakadtak bizton valahol. Elejőbök megyek.

Azzal mint aki jól végezte dolgát, szaporá lépéssel tovább állott. Pedig nem mondott igazat. Hogy nem igaz uton járt, mutatta az is, hogy nagyon kereste a más lépéseinek a nyomát.

Amint a kaptatónál elveszett a falu homályos képe s csak a torony körvonalai képzeltették magukat. Pista letért az

Katholikus családok lapja!

„ÉLET“

Képes heti folyóirat. Előkelő színvonalon szerkesztett szépirodalmi képes lap. Nem hiányozhatik egyetlen katolikus intelligens család asztaláról sem. Szerkeszti jeles katolikus írók gárdája élén Izsóf Alajos. Előfizetési ára egész évre 20 kor., félévre 10 kor., negyedévre 5 kor. — Szerkesztőség és kiadóhivatal Budapest, VII., Damjanich-utca 50. Jó lélekkel ajánljuk a változatos tartalmu, aktuális képekben gazdag folyóiratot közönségünk figyelmébe s támogatásába.

utról, le az árokba. Körülnézett és benyult a ködmöne alá. Kihuzta a fokost — mert ez volt a rejtegetett vagyon — leszurta a hóba, egyet-kettőt rugott s maga is letelepedett.

Tenyerébe hajtotta a fejét és gondolkodott.

Hogy is volt csak?

Bizony rosszul volt. Balajdon korcsmásabb legényt, duhajabb, Istentelenebb férfit Pödör Pistánál nem ismertek. Aztán hirtelen nagyot fordult a világ kereke. Az pedig úgy történt, hogy Pista megszerette Gábor Julist. Ez magában nem lett volna még nagy csoda, — hiszen mással is megessett — de Julis éppen az ellentétje volt Pistának. Templomjáró, Istenes fehérnép, akinek első volt a templom, aztán a mulatság. Nézték is a falusiak, hogy mi lesz a dologból, mert Pödör Pista oda, ahová gatyásgyerek kora óta a lábát be nem tette, még a templomba is kezdett járogatni. Mert Julis rövidre fogta ám a legényt! Addig vasárnap szóba nem állott vele, míg a misét végig nem hallgatta. Ott kellett Pistának állni a templom ajtajában mise előtt, hadd lássa Julis ha jön, de aztán be is kellett menni, mert vissza nézett a templom sarkába. No meg a korcsmásának is vége kellett legyen, mert borgözös emberrel se váltott két szónál többet Julis, azt is csak annyit: kotrodjék kend!

Igy történt aztán meg a nagy eset, hogy Pistából rövidesen tisztességes ember faragódott.

Hogy jó dolga akadt: újra nem fért a bőrébe. Meg a régi pajtsái is sokat beszantották. Hogy nem szégyenli magát egy leányért mindent elfeledni, hogy ilyen papucs, olyan szoknyahős, hogy bezzeg a korcsmába be ne is jöjjön, mert helye nincs. Pista nem azért volt a hetyke Pödör Pista, — de másképp néz ki most! — hogy az ilyet hallani szerette volna. Bizony egy este jó kis támogatóval, — amit ugy szedett fel Julisék udvarán — beállított a korcsmába. A fiuk csak ugratták, csipkedték addig-addig, míg Pista is neki esett az üvegeket szopogatni, később pedig régi nótára, kit ezt, ki azt kihajigálni a tágasabb helyre. Hiszen hát neki is baja esett, de kapott az ő feje már nagyobbat is.

Nem azért van öregasszony, meg vén ember, hogy a hirt véka alá rejtsek, így történhetett aztán, hogy Julis is tudott reggelre mindent s estére Pista előtt be volt csukva a kiskapu. Pista csak ümmögött hozzá és odébb állott. Másik este újra, aztán még egy párszor. Utoljára már dühösködött is, ráadásul meg éppen régi ellenségével Gergővel került szembe.

— Mi az Pista? Kicsuktak hallottam Julistól. Mondta többet rádse néz, ne is kereskedj nála.

Pista nem szólt semmit, de következő este a tulsó oldalról, — jó nagy fák voltak ott — leste Julisék kapuját. Gerő jött arra. Kaparászott valamit a kapun s az bizony ki is nyílt. Azóta Pista nem járt arra. Kezdte a régít, vagy inkább folytatta. Templom sohse látta, helyette mindig a korcsmába ült, — az ugynevezett jó barátokkal. Egy szó mint száz, — azért nótázás közben néha elakadt a hangja, — Julist csak nem tudta elfeledni. Sokat törte a fejét, hogy mit csináljon, de nem tudott a dolog nyitjára akadni. A legények ilyenkor

azt mondták, hogy keresi az eszét, — pedig dehogy — éppen akkor vesztette el. Így jutott arra a gondolatra, hogy beszél Gergővel szépen, vagy ökölrel, de eltéríti Julistól, azért járt most erre ilyen cudar időben. Itt beszélhet igaz kedvére. Ha hajlik Gergő a jó szóra, jól van, — ha nem hát arra is felkészült Pista — itt a fokos. Ugyan ki fogja keresni és kitalálni, hogy ki volt az a beste lélek, aki itt verte agyon a falu legnótásabb legényét? — Pista legálább így gondolta. — Gergő fáért ment s már jönnie is kéne. Hiába veszi tenyerét a föléhez, nem hallszik nyirkogás, pedig zörgős ilyen hideg időben a fás szán járása.

Fázik. Összebb vonja magán a ködmönt és figyel. — Ha! Most. Nem az. Harangoznak a faluban s a kezdet olyan nagyon csengősen hangzott, mintha egy szán lánc csörrent volna össze. Most már tisztán hallja:

Gingaló, . . . gingiling, . . . gingaló. . . gingiling . . .

Pista a kalapját meg akarta emelni, de elkapta hirtelen a kezét. Még körül is nézett, vajjon nem látta-e valaki? De honnan látta volna? Csengett a kis harang és Pistát ez szörnyen bántotta Eszébe jutott az ő templomozása, vele Julis. Maga előtt látta amint mondta:

. . . Kend rossz ember Pista, nem jár még a templomba se, korcsmázik, duhajkodik! Térjen meg Pista, legyen tisztességes ember.

Pista már beszélt is vele.

És én? Igazat adtam neki. Hallgatam rá.

. . . Gingaló . . . gingiling . . .

Ott voltam rendesen. Megtértem. Olyan jónak láttam a világot, olyan tisztá volt a lelkem. Ha mellé ültem és elkezdett beszélni hitről, szeretetről reméltem, hogy nekem is lesz abból részem. Ott hagytam mindent, a vad cimborákat, duhaj nóták mocskos tengerét. Vártam az időt, hogy új erőt kapjak a munkára, becsüljem a rendes embereket, hogy megtérjek. Félttem, hogy elkéstem, hogy bűneimet nem vizekelhetem le s ő csak azt mondta, reméljek! Ah!

. . . Gingaló . . . gingiling . . .

Ő is mindig jobb lett hozzám. Kedvesen beszélt és gyengédnek szólított. Áldtam az Istent, hogy így lett és kértem, hogy így maradjon. Hogy legyen hitem, legyen becsületem, hogy szeressenek érte. Hej! milyen más is volt az! Beszéltünk jegyváltásról, boldog játról, áldásról, esküvésről. Együtt jártunk a templomból haza. Hozzájuk, ott is maradhattam. Vártam a templomozást, hogy újra könnyitsek magamon, hogy imádkozhassak Érte, hogy hálákkodjam és könyörögjek. És most? Uram bocsáss!

. . . Gingaló . . . gingiling . . .

Pista megemelte a kalapját.

És most itt állok, mint egy kivert eb, mint egy utonálló zsvány, hogy, agyonüsse, hogy én agyonüsse az új szertőjét. Gyilkolni akarok, mert elhagyott, mert érte hagyott el. Vajjon? Ki a hibás? Hiszen talán egy kicsit én is. Nem kellett volna akkor este azt megtennem, — de mégis! — Vagy nem? igaz, igaz . . . Akkor ma is ott lehetnék, járnánk együtt a vasárnapi misére. Nem lenne kábult a fe-

jem, nem lennék korcsmás . . . A bensőm se lenne olyan nehéz . . .

. . . Gingaló . . . gingiling . . .

. . . Talán haza is kellene már menni.

Gerő másfélre vehette az utját, hiába is várom. Jobb lesz majd máshol, majd holnap. Vagy talán ne is beszéljek vele, ne is bántsam? Ne? De. Majd ha szembe találko-zunk, nem mint a zesivány orozva, árok-ból.

. . . Gingaló . . . gingiling . . .

Dicsér. . . tes. . . ék. De kegyetlenül szenvedek. Gyilkos lennék. Ha meg se tudnák, akkor is. Nem nézhetnék a más szemébe, szégyenkezmem kellene. Aztán Neki is fájna! Én lennék az okozója. Nem, nem. Másképp. A templomba koprédikálnának, példának tennének mások elé. Az édesanyám is hallaná. Hogy örvendett szégyény, hogy jó fia leszek, hogy megtértem, hogy hiszem az Istent és. . . és itt . . . itt bitang, cudar, zsvány!

Pista felemelte nehéz fejét, még mindig a fölébe csengett:

. . . Gingaló . . . gingiling . . .

Már rég elhagyták. Most hirtelen tisztán hangzott, hogy a kapaszkodónál biztatják a marhákat. Ujra előntötte a vér. Megkapta fokosát. Fentről mind közelebb hangzott a szán nyikorgása. Tétovázva előre lépett, jobbában a fokos acél-végét szorongatta. A szán már csak pár lépésre volt, a marhák előtt Gergő. Pista, indul utnak, s hogy sebesen keringő vére újra eszébe hozott mindent, mintha hallotta volna.

. . . Gingaló . . . gingiling . . .

Megtorpant. A fokost hóna alá csapta és kilépett az utra.

— Szervusz Gergő! Fával jössz? Nehéz a teher és rossz az ut. Ilyen csúf időben, hogy is indulhattál el? Csak rossz emberek járnak ilyenkor, meg a kivert kutyák, olyanok mint én! Hej Gergő, Gergő. Ha tudnád mi van bennem, de ha tudnád, hogy mi volt!

Megcsuklott a hangja, de azért folytatta:

— Hallottam kézfogóra készülsz. . . Élteszen az Isten, adjon sok szerencsét, rám meg ne neheztesz, nem vagyok rossz embered.

Gergő nagyot nézett. Hogy itt kapja Pistát, arra se gondolt, de hogy így beszéljen vele, azt még álmolni se mertte.

Csendesen ment egymás mellett a két legény. Egyik a másikán, a másik önmagán csodálkozott. Amint elmentek a régi vámosház előtt, valaki kipillantott az utra. Kinézett és megcsavarta a fejét. Talán a sógorságon csodálkozott olyan nagyon.

Pista délcegen ment tovább. A kereszt előtt tisztességtudóan megemelte a kalapját. Csak néha-néha kapta le a fejét, ha erőset rántott rajta a szél, másképp ment győzelmesen, nyílt homlokkal, büszkén, mint aki nagy csatát nyert, mint aki megverte a legnagyobb ellenségét — önmagát.

A szél csak fújt erősen s amint megszorult a kis házak tetején, a kémények közül, Pista ugy hallotta, hogy azt a nótát füttyöli:

Gingaló, . . . gingiling, . . . gingaló. . . gingiling . . .

Ünnepi beszéd,

melyet a terézvárházi Mária Terézia-emlékszobor leleplezése alkalmával elmondott Prokupek Sámuel, terézvárházi igazgató.

Egy szobor előtt állunk, leleplezendők azt. Egy megtestesült gondolat, egy ércebeöntött érzelmek előtt, mely nem más, mint a hála és kegyelet érzelmek, mellyel a Terézvárház volt növendékei adóznak a Terézvárház dicső alapítójára, Mária Terézia királynő iránt. Most készen áll a szobormű. Nemcsak azért, hogy hirdesse Mária Terézia dicsőségét, mert az elévülhetetlen s erről a történelem lapjai eléggé gondoskodtak, hanem azért is, hogy fennhirdesse, hogy a mai anyagi világban is találkoznak ideális lelkek, kik vissza tudnak még emlékezni a vett jótéteményekre s a hála és kegyelet érzelmek, ezen ritka lelki virágokat, meg tudták őrizni szívükben.

Ha a kitűzött cél elérése, egy megkezdett munkának sikeres bevégzése öröme hangolni képes, úgy büszkén tekinthetnek ezen emlékműre a Terézvárháznak hálás növendékei, mert amin évek során fáradoztak, áldoztak: szobor díszíti már Mária Terézia egyik legnemesebb alkotását, a nagyszobori Terézvárházat.

A történelem sok uralkodót tisztel meg „nagy” melléknévvel. Véres csaták, sok millió emberáldozat s rombolás árán szerezték meg maguknak ezt a melléknévet pl. egy Nagy Sándor vagy Nagy Napoleon. De nincs ott igazi nagyság, hol csak rombolás jelzi éltük útját, hol utjok mesgyéje vérrel van tele. A valódi nagyság nem rombolásban, hanem alkotásban áll s bár a személyes bátorság mellett a harci dicsőség is föltételezi a lángészt, de ahol hiányzik a szív, ott valódi nagyságot képzelnem nem lehet.

Mária Teréziában a valódi nagyság, tehetség mellett megtaláljuk a szívet s alkotásai azért maradandók. Bár a történelem nem dicsőít meg őt a „nagy” melléknévvel, mint kortársát, Nagy Frigyeset, azért Mária Terézia emléke maradandóbb lesz, mert sirján túlható alkotásai által a hálás szívekbe véste emlékét, hálás szívekre építette dicsőségét.

Mária Teréziának nemes és nagy szíve hálás szeretettel érzett a magyar nemzet, azon nemzet iránt, mely trónjának megmentője, leghűbb támasza volt. Ezen hálája maradandó alkotásokban nyilvánult. A budapesti kir. egyetemről eltekintve, alig van helye az országnak, kivált annak erdélyi részében, hol Mária Terézia áldásos, nemes szívének nyomait ne látunk. Templomok, tanintézetek és más kulturális intézmények hirdetik örökre az ő gondoskodását. De mert hitéhez törhetetlenül ragaszkodó, vallásos uralkodó volt, alkotásainak alapjául a vallást választotta, az isteni félelemre alapította intézményeit. „A legjobb kormányzási mód”, így szól a Terézvárház alaptövévelében, „az alattvalók boldogságáról úgy gondoskodni, hogy annak alapja az isteni félelem legyen, hogy annak félelme, kitől a királyok jogai származnak, a kormányzás tényei sorozatában első helyen álljon, ezáltal valamint az uralkodók koronája tiszteltebb, úgy az alattvalók boldogsága biztosabb legyen és az egész ország állapota, viszonyai viru-

lóban alakuljanak és fennmaradjanak.” Elősorolva továbbá, miket tett az ország javára, folytatja: „Az árván maradt és szegény szülőknek nevelés, gyakran élelem hiányában szenvedő gyermekei eddig az embereknek elszomorító látványt nyújtának. Ezeknek tehát egy lelki üdvösségéről, mint életmódjáról szükségesnek tartom gondoskodni, úgy gondoltuk, hogy állítanunk és alapítanunk kell egy kath. árvaintézetet, melyben ezen nemcsak eledelben és ruházatban, hanem más üdvös tanulmányokban is részesüljenek, hogy valaha a közből hasznos szolgálatára legyenek.”

Száznegyven éve mult, hogy ez emlékeztető szavakat írta s a királyi áldozatkészséggel alapított árvaház folytatja áldásos munkáját, mely abban áll, hogy törölje az árvaság okozta könnyeket, védelmezze a sors mostohaasága által sújtott ártatlan, zsenge lelküket, vallásos és erkölcsös nevelésben részesítse az elhagyottakat, a haza és egyház hű gyermekeivé nevelje a reá bízottakat, kenyeret adjon nekik a további megélhetésre is.

Ezen száznegyven év alatt 4840 lelenct mentett meg az elpusztulástól, 5085 növendéket táplált falai között s nevelt fel derék egyénekké. Ezek közül több, mint negyedszék szeheni illetőségű volt, a többi Erdélynek minden tájékról került falai közé.

A nagy királynő nemes szándéka teljesült: az árvák otthon találtak. Mig élt, anyai gondoskodását egy pillanatra sem vont meg alapításától; mint az okmányok bizonyítják élte végeig gondjainak egyik főtárgyát képezte a Terézvárház s minden eszközt felhasználott annak örök biztosítására. Nagy művében segítségére volt több nemes alapító, kivált az árvaháznak első igazgatója, de a királynénak az alapításban jobb keze, Delpini Teophil.

Az erdélyi fő kormányzók felügyelete alatt állott az intézet, de az alkotmányos élet s az erdélyi kath. autonómia felállítását után az erdélyi püspök s az erdélyi róm. kath. státus igazgató-tanácsa az intézetnek legfőbb hatósága. Hogy minő szeretettel és anyai gondoskodással viselik ők e nehéz tisztelet, tanuja ennek az árvaház felendülése és a modern korhoz való átalakítása.

Drága gyöngye a Terézvárház az erdélyi róm. kath. státusnak. Falai közül, hol a legtisztább erkölcsi és hazafias szellem uralkodik, elszélednek a növendékek az ország minden részébe; majd mint intelligens egyének, majd mint derék iparo-

sok mindnyájan becsülettel megállják helyüket a társadalomban, mindnyájan hű tagjai egyházunknak, hű polgárai szeretett hazánkunk s így a nagy alapítónó intenciója teljesedik bennük és általuk.

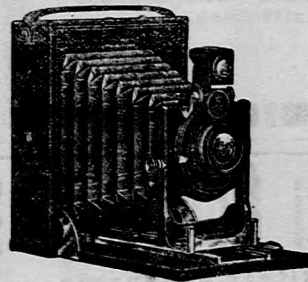
Hogy a nagy alapítónó emléke iránt hála és kegyelettel viseltetnek a növendékek, bizonyítja ezen emlékmű is. Alig, hogy az eszme ezeltől egy évtizeddel elhangzott — az eszmének szerzője T. Gidófalvy Géza nyug. tanár ur, írásban megszerkesztője Gaál Mózes budapesti gymn. igazgató ur, — összerakták filléreiket a volt növendékek. Kevés gyűlt egybe; az állandó szoborbizottság Thomandl József árvaházi számvivő urral mindent elkövettek, hogy az összeget gyarapítsák. Estélyekkel, színelőadásokkal iparkodtunk évek során gyarapítani az összeget. Találkozott végre egy alkalmas művész: Kleber Konstantin erdélyi származású szobrász, ki az emlékmű tervét megalkotta, az alakokat ki is mintázta. Bohácsék budapesti öntődjében készültek el az öntvények, a királynő mellszobra és az alumnus. Az ige így testté lön és most készen áll a leleplezésre.

Fogadja a mélyen tisztelt közönség hálánkat azért, hogy a Terézvárház ünnepén megjelenni szíveskedett s ezáltal nyilvánította érdeklődését a Terézvárház iránt, nemkülönben kegyeletét annak dicső alapítónójára iránt.

És most hozzátok szölok jelenlegi kedves növendékek, kik az intézet falai között nevelkedtek. Tudom, hogy szívetek minden jóra, nemesre fogékony; tudom jól, hogy a ti szívetekben is fenlobog a hála és kegyelet annak emléke iránt, kinek anynyit köszönhettek. E hála és kegyelet a ti zsenge erőttől most még nem kíván mást, minthogy munkálkodjatok a ti javatokon, szorgalommal tanuljatok, növekedjétek az erkölcsökben, szent vallásokban, Isten félelmében. De tudom azt, hogy majd ha felnevelkedtek, az intézet szárnyra bocsát s ti is a társadalom munkásai lesztek, mindenütt és mindenkor sorakoztok ti is elődeitekhez vallásos életben, ekkor szeretett hazánkhoz való törhetetlen ragaszkodásban s ha kell, bárminő áldozatban hazátok s dicső királyunkhoz. Ez legyen jelszavatok és a becsületes, munkás élet, ekkor lesztek méltó növendékei a Terézvárháznak, ez a valódi hála és kegyelet a dicső alapítónó iránt.

Mi pedig szívvel-lelékkel éltessük Mária Terézia legdicsőbb ivadékát, trónjának és nemes szívének méltó örökösét: I. Ferenc Józsefet, apostoli királyunkat. Éljen!

Fényképészeti kellékek és gépek

eredeti
gyári
árban.

finomabb
kivitelű
gépek
havi rész-
leffizet-
ésre is
kaphatók

Schäser Ferencz

GYOLAFEHÉRVÁRT,
könyv- és papirkereskedésében.

ÚJÉVI AJÁNDÉKOK!

Divatos levélpapírok dobozban. Fényképalbumok, asztali tenatartók finom kivitelben, imakönyvek, Rózsafüzérek, Devotionális cikkek, meséskönyvek és ifjusági iratok, diszműaruk, képek s egyéb ajándéktárgyak.

BESZEREZHETŐK GYULAFEHÉRVÁRT:
SCHÄSER FERENCZ
KÖNYV- ÉS PAPIRKERESKEDÉSÉBEN.

A plebániáknak és lelkeszi hivataloknak szükséges összes

EGYH. NYOMTATVÁNYOK

kaphatók a Püsp. Lyc. Könyvnyomdában Gyulafehérvárt.

Hinger József

asztalos mester Gyulafehérvár
Széchenyi-utca 10. sz., (saját ház) a Jickeli-fele vasraktárral szemben

K épület munkát, festett, mas-
É siv ésournéros butormunkát,
S portále és boltberendezést,
Z úgyszintén javításokat is el-
I fogad. Szállit és lerak tölgy
T és bükkparketát. Árjegyzék
szerint irodai és vendéglői,
ebédlőszékeket, tükröket mé-
ret szerint. Raktáron tart
minden fajta fakoporsókat is.

Lelkiismeretes és pontos kiszolgálás. — Szolid árak.
Tervrajzok díjtalanul készíttetnek.

Ruzsinszky Béla

géperőre berendezett
oltárépítő műhelye.

Pécs, Majláth-utca 25. sz.

Megbízható kath. cég!

A pécsi orsz. kiállításon az
iparművészeti társulat által
arany érmmel kitüntetve.

Készít és elvállal

mindennemű templom berende-
zési s felszerelési tárgyak u. m.:

oltár, szószerk,
gyontatószerk,
templom padok,
szentély-korlátés
egyéb felsze-
elési tárgyak ké-
szítését, szállitá-
sát, régi oltárok
aranyozását és
átalakítását.

Pontos rajzzal és költségve-
tessel készséggel szolgálók.

Több kisebb méretű vagy
több nagyobb megrendelésnél
személyes megjelenés.

Lelkiismeretes kiszolgálás!

Több elismerő nyilatkozat!

Templomok, oltárok, szószer-
kek festését és aranyozását
elvallalja a legjobb kivitelben és
jutányos árban

URBÁNSZKY FÜLÖP műfestő
KOLOZSVÁR, Sörház-u. 2.

Költségvetést, új tervek készítését díjtala-
nul elvallalom. 13—33—52

Szent Margitszigeti Üditőviz!

A legfinomabb szénsavval telített ásványviz.

Minden jobb fűszerüzletben és vendéglőben kapható!

Mint asztali viz nagyon kelle-
mes, jó hatása, egészségpóoló
ital.

Főlerakat:

ifj. Baumann Nándor
cégnél Gyulafehérvár.